

Institucionální výzkum MŠMT ...<

Výzkumný záměr UK Fakulty sociálních věd

“Česká společnost na přelomu druhého a třetího tisíciletí”

(někdy též jako “Česká společnost na prahu 3. tisíciletí”, období 1999-2004)

řešitel: Prof. Ing. Lubomír Mlčoch, CSc.

Doc. RNDr. Jan Ámos Víšek, CSc.

Výzkumný záměr - dílčí téma IES¹:

Česká ekonomika v kontextu evropské integrace a globalizace

(dílčí řešitel Prof. Ing. Michal Mejstřík, CSc., zástupce pro vědu Ing. MPhil. Ondřej Schneider, PhD.),

stav k 12/2002 v porovnání s projektem dílčího tématu:

Část I. Dědictví transformačního procesu

I.1 Problémy makroekonomického růstu a hospodářského cyklu. (Vošvrda, Cahlík, Víšek)

I.1.1. Hospodářský růst v ČR v 90. letech.

I.1.1.1. Byl propad GDP v 90. letech projevem cyklu nebo se jednalo o změnu trendu?

Tomáš Cahlík – Výhled hospodářského růstu-odhad makroekonomické výkonnosti (2001)

Současný výchozí stav a vývojové trendy hospodářského růstu

Hrubý domácí produkt (HDP) po zahájení ekonomické transformace poklesl a od dosažení dna v roce 1993 se přibližuje – s určitým zakolísáním v době recese po měnové krizi v roce 1997 - k úrovni výchozího roku. Tento **vývoj HDP po křivce tvaru U je charakteristický pro všechny transformující se ekonomiky**. Jako hlavní příčiny byly identifikovány realokace mezi firmami ve státním a v soukromém vlastnictví, změna řádu a restrukturalizace firem ve státním vlastnictví. Svou roli – v porovnání s předešlými třemi příčinami malou - sehrála i makroekonomická politika.

I.1.1.2. Zanechala ekonomická transformace dobré podmínky pro budoucí robustní růst?

František Turnovec - Czech Republic 1990-2000, Lessons from the First Decade of Economic and Political Transformation (2001)

The paper provides a short overview of the first ten years of the economic transformation in the Czech Republic. Results and implications of mass privatisation in the Czech Republic and reflection of the post-privatisation recession are discussed.

Tomáš Cahlík – Technologický rozvoj jako produkt sociokognitivní sítě (1999)

Cíl studie a zasazení do teorie hospodářského růstu

Cílem této studie je nastínit jednu z možností přístupu k analýze technologického rozvoje.

Solowovo reziduum získané na základě růstového účetnictví ukazuje, že hospodářský růst není stoprocentně vysvětlen nárůstem kapitálu a práce. Reziduum se vysvětluje právě technologickým rozvojem. Ten je však v Solowově modelu exogenní veličinou.

Při dalším rozvoji růstových modelů došlo k tomu, že technologický rozvoj byl zahrnut do modelů jako endogenní veličina. Tedy nejen vysvětloval ekonomický růst, ale taky byl vysvětlován jako následek ekonomického rozvoje.

¹ Karlova universita v Praze , Fakulta sociálních věd, Institut ekonomických studií, Opletalova 26, Praha.

Tomáš Cahlík – Analýza ekonomického výzkumu (2001)

In: Working Paper IES FSV UK, no. 2. 15 s.

George J. Stigler ve své přednášce při příležitosti udělení Nobelovy ceny v roce 1982 (viz Jonáš, 1994) navrhl aplikovat myšlenky ekonomie informace na trh nových myšlenek ekonomické vědy. Vědci vstupují na tento trh běžně na straně poptávky, snaží se najít ty myšlenky, které jsou pro ekonomii nové a nosné. Jednou za čas se jim může povést na tomto trhu i realizovat své vlastní myšlenky.

I.1.1.3. Jaké jsou perspektivy hospodářského růstu v ČR ve srovnání s ostatními transformujícími se ekonomikami?

???

I.1.2. Hospodářský cyklus v ČR v 90. letech .

I.1.2.1. Jaké jsou příčiny inflace v 90. letech?

I.1.2.2. Zanechala ekonomická transformace dobré podmínky pro snížení inflace na úroveň integračního kritéria do EU?

I.1.2.3. Jaká je vazba mezi změnami GDP, vnitřní a vnější nerovnováhou v 90. letech?

Michal Hlaváček – Inflační cílení v České republice (1999)

Část I.1.2.3. Jaká je vazba mezi změnami GDP, vnitřní a vnější nerovnováhou v 90. letech?

Článek se věnuje popisu nového přístupu ČNB k provádění její měnové politiky, a to inflačnímu cílení. Pozornost je věnována především způsobu, jakým ČNB očišťuje index spotřebitelských cen od mimotržních vlivů, přičemž je zde diskutována vhodnost volby tohoto indexu (index čisté inflace). Na základě nedokonalého očištění mimotržních vlivů v indexu čisté inflace je zde vysvětleno přestřelení měnové restrikce v roce 1998. V ekonometrické analýze (VAR model) je popsán způsob, jakým se navzájem ovlivňují ceny potravin, regulované cen, index čisté inflace a vývoj peněžní zásoby.

Vladimír Benáček - Is the PPP a Relevant Rule for Assessing the Exchange Rate Equilibrium? (2000)

Část I.1.2.3. Jaká je vazba mezi změnami GDP, vnitřní a vnější nerovnováhou v 90. letech?

Exchange rates in transition economies became a topic of numerous debates with controversial economic policy recommendations. The paper investigates the role of real exchange rate based on relative prices and its impact on the real supply. Three empirical tests of the Czech trade with its 31 main trading countries have shown that both the absolute and the relative purchasing power parity doctrines were in conflict with the evolution of trade during 1993-96. The real exchange rate then becomes a concept, which gives elusive conclusions for the economic policy. The results suggest that the bias in statistics of inflation and the changes in quality, goodwill, market structure and terms of trade should be considered in the assessment of the equilibrium exchange rate.

Keywords: real exchange rate, purchasing power parity, foreign trade, product quality, inflation.

I.2 Stav podnikové sféry (Hlaváček)

I 2.1. Hlavní problémy podniků a z nich plynoucí kritéria chování

I.2.1.1. Změny v efektivnosti podnikové sféry: 1992-98 (Benáček)

Jiří Hlaváček, Michal Hlaváček – Byl proces eliminace podniků ozdravnou procedurou pro české hospodářství 90.let? (2001)

Část I. 2. 1.

In: Working Paper IES FSV UK, no. 12. 13 s.

Jedná se o empirickou studii. Porovnáme firmy zaniklé v daném roce a "stálíce", tj. firmy fungující nejméně poslední tři roky. Pro porovnání použijeme tyto ukazatele :

- přidaná hodnota na pracovníka
- přírůstek (pokles) přidané hodnoty na pracovníka oproti minulému roku
- produktivita práce
- přírůstek (pokles) produktivity práce oproti minulému roku
- mzdy a ostatní mzdové náklady

Budeme porovnávat rozdělení relativní četnosti pro tyto ukazatele a pro podniky v obou zkoumaných souborech (podniky v daném roce zanikající a podniky stabilní).

Předpokládáme odpovědi na tyto otázky :

- nakolik se porovnávané soubory liší?
- jaké % firem je z pohledu ekonomické výkonnosti mimo ohrožení zánikem?
- nakolik lze z uvedených dat odhadnout strukturu (odvětvovou, podle krajů) bankrotů v následujícím období
- nakolik korespondují mzdy a produktivita práce ?
- nakolik plní zánik firem úlohu katalyzátoru ekonomické výkonnosti podniků ? (jinými slovy : nakolik plní banky a kapitálový trh úlohu hlídacích psa efektivnosti?)

Vladimír Benáček - Růst a strukturální změny v českém zpracovatelském průmyslu v letech 1993-1997 * (1999)

Část I.2.1.1. "Změny v efektivnosti podnikové sféry"

V podmínkách centrálně plánované ekonomiky probíhala alokace zdrojů na jiných principech, než tomu je ve standardních otevřených tržních ekonomikách. Tím se jak struktura průmyslové výroby a zahraničního obchodu, tak i samotný proces výroby a obchodování vyvíjely jiným způsobem, než by tomu bylo za podmínek tržní otevřené ekonomiky nebo dokonce v podmínkách otevřenosti socialistické ekonomiky při existenci rovnovážného měnového kursu. Českou ekonomiku v období po roce 1990, kdy se otevřela působení trhů nejen na domácí scéně, ale i ve světovém kontextu, proto budeme posuzovat v této studii striktně z hlediska jejího fungování jako vysoce otevřené ekonomiky. Nesmíme zapomínat na to, že její importy zboží a služeb tvoří téměř 65% HDP a její exporty zhruba 60% HDP. Jenom malá část českého HDP, ne více než 25%, není pod tlakem konkurence ze světových trhů. Lze proto říci, že závěry z rozboru exportu, importu a přímých zahraničních investic se stávají z uvedených důvodů dominantním indikátorem, charakterizujícím vývoj v celé ekonomice.

Jan Á. Višek – Charakter české ekonomiky v transformaci (2000)

In. KABELE, Jiří, MLČOCH, L. (eds): *Institucionalizace (ne) odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy*. 1. vyd, Sv. 2. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2001. s. 181-205. ISBN: 80-246-0431-0 (2.díl).

Část I.2.1.1. "Změny v efektivnosti podnikové sféry"

Docent Višek se ve své práci snaží ekonometrickými modely popsat charakter české ekonomiky v procesu transformace. Stav české ekonomiky analyzuje pomocí více než devadesáti odvětví a s využitím čtyř desítek proměnných. Cílem práce je determinovat proměnné export a přímé zahraniční investice.

Vzhledem k povaze zkoumaných dat bylo nutným použít modely, které si poradí s relativně vysokým procentem dat kontaminovaných. Autor nejprve použil regresní model řešený pomocí metody nejmenších čtverců. Model měl dobré vlastnosti, ale jeho následné testování vedlo k nutnosti model modifikovat. Úprava spočívala v rozdělení modelovaného hospodářství na dvě části, které byly řešeny zvlášť, a dále užití jiné metody řešení – metody nejmenších osekávaných čtverců.

Práce se snaží ukázat důležitost využití exaktních matematicko – statistických metod v ekonomii.

- I.2.2. Trh práce (problematika nabídky a poptávky po práci)
- I. 2.3. Spotřebitelská poptávka, chování spotřebitele
- I. 2.4. Teoretické problémy kritérií ekonomických subjektů, v tom:
ekonomicko-psychologické modely chování
- I.2.5. Výzkum v oblasti metodologických nástrojů pro popis nestandardního ekonomického chování, aplikace teorie lidského kapitálu

Jiří Hlaváček - Modely chování výrobce v nestandardních podmínkách (1999)

Část I.2.4-5. "Výzkum modelů chování podnikové sféry "

V standardní ekonomice na nedefinovaných trzích postačí k přežití firmy jediné : dostatečná ziskovost. V podmínkách české ekonomiky konce 90. let jsou ovšem firmy ohroženy nejen nedostatečnou tvorbou zisku. Zánik může přinést i například neschopnost dosáhnout dostatečně vysokého objemu výstupu umožňujícího prodej u oligopsonních řetězců supermarketů nebo naopak příliš vysoký objem výstupu v porovnání s nízkou resp. propadající se poptávkou.

Nechceme v žádném případě budovat alternativní ekonomickou teorii. Odtržení se od studnice poznání ekonomie by znemožnilo používat poznatky, ale dokonce i jazyk ekonomie.

Půjdeme proto cestou budování takové teorie, pro kterou standardní ekonomické paradigma představuje zvláštní případ. Neusilujeme o to, dostat se mimo prostor ekonomie, **usilujeme o dílčí zobecnění mikroekonomie**. Znamená to, že neoklasický *homo oeconomicus* bude zvláštním případem našeho obecnějšího modelového principu.

Od standardní ekonomické teorie se neodchýlíme, pokud jde o **liberální rozhodovací princip**. Stejně jako hlavní proud ekonomické teorie vycházíme z toho, že rozhodovatel (ekonomický subjekt) posuzuje (explicitně nebo implicitně svým rozhodnutím), která ekonomická akce je nejlepší z jeho pohledu.

Jan Á. Višek - Analýza podnikové sféry robustními statistickými modely (1999)

Část I.2.4-5. "Výzkum modelů chování podnikové sféry "

Basic ideas of robust regression are recalled and one estimate with high breakdown point, namely the least trimmed squares, is applied on data describing export from the Czech economy. Results hint there are two different sets of industries in the Czech economy, one behaving like in market economy and the other keeping still characteristics of centrally planned economy.

Jiří Hlaváček – Ekonomická racionalita donátora (Kdo s důvěrou dává, dvakrát dává) (2002)

In: KABELE, Jiří, MLČOCH, Lubomír, PSCHEIDT, Stanislav (eds.): Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Vyd. 1. Sv.1. Praha: MatFyzpress. 2002. s. 28-40. ISBN 80-86732-00-2

Jiří Hlaváček, Michal Hlaváček – Ekonomická racionalita donátora a důvěra k příjemci dotace (2001)

In: Working Paper IES FSV UK, no. 18, 17 s.

Jiří Hlaváček - Ekonomická racionalita při pocíťované sounáležitosti se společenstvím (2000)

Paradigma *homo oeconomicus* nepokrývá všechna zákoutí ekonomické racionality. Obsahuje v sobě nezájem o slasti a strasti ostatních subjektů, například svých bližních či osob nebo kooperujících firem.

Toto zohlednění lze do určité míry vysvětlit v rámci paradigmatu *homo oeconomicus*. Pro vznik, výkonnost a přežívání každého společenství je totiž podstatná důvěra, která například umožní subjektu oprostít se od vězňova dilematu a zvýšit tak svůj prospěch (zisk, užitek).

Jiří Hlaváček., Michal Hlaváček - Oligopolistická konkurence v odvětví s rostoucími výnosy z rozsahu (2001)

In: Working Paper IES FSV UK, no. 5.

U některých technologií pro produkci služeb v oborech poskytování informací nebo zprostředkování jejich předávání je předpoklad klesajících výnosů z rozsahu nereálný. Firma vynaloží extrémně vysoké fixní náklady (a případně překoná i další překážky vstupu do odvětví), ovšem potom prakticky jakékoli zvýšení objemu poskytovaných služeb není spojeno s poklesem průměrné ziskovosti, nýbrž právě naopak, výnosy z rozsahu rostou. Standardní neoklasická mikroekonomie neumí tuto (v dnešní době stále čtenější) situaci postihnout : optimální objem výroby (ve smyslu maximální ziskovosti) roste v pohledu standardní ekonomie nade všechny meze.

V našem modelu existuje možnost vstupu do odvětví, nicméně (na rozdíl od monopolistické konkurence) vstup do odvětví není volný, nýbrž :

- vstup do odvětví je podmíněn zaplacením vysoké vstupní částky (mající charakter fixních nákladů)
- výrobci (subjekty komoditu nabízející) působí v podmínkách rostoucích výnosů z rozsahu
- výrobci neusilují o maximum okamžitého zisku, neboť extrémně vysoký zisk může přilákat další subjekt, který bude schopen a ochoten vynaložit vstupní částku.

Hrozí (z pohledu firmy), že zvyšování ceny přiláká další investory. Předpokládáme, že firma má tendenci vzdálit se zóně zániku, přičemž jde o dva ohrožující faktory : vstup konkurence a nízký zisk. Analýzu provádíme postupně pro :

- rovnoměrné rozdělení pravděpodobnosti zániku vzhledem k ceně,
- **rovnoměrné rozdělení pravděpodobnosti zániku vzhledem k ziskovosti**
- **normální rozdělení rizika zániku**

Optimem je kompromisní (mezi oběma hrozbami) strategie, kterou představuje taková volba ceny, při které je nárůst ceny spojen se shodnou mírou poklesu resp. nárůstu pravděpodobnosti zániku z obou hrozcích důvodů.

Hlaváček J. : *Redistribuce : projev lidských preferencí a společenských potřeb (2001)*

In: Working Paper IES FS UK, no. 16.

Předmětem studie jsou tyto faktory rozhodující pro proces redistribuce :

A. Faktory na "nabídkové straně" redistribuce odvozené od společenského charakteru preferencí individua:

- zohlednění zájmu jiných subjektů přímo zvyšující hmotný prospěch individua,
- potřeba konat dobro (altruismus "tvrdého jádra),
- reciproční altruismus,
- atruistické chování individuí vysvětlitelné respektem k autoritě.
- zájem o posílení síly či kvality společenství jako celku,
- ochota k redistribuci ve prospěch spolkových (klubových) statků nebo obce,
- ochota k redistribuci ve prospěch veřejných statků,
- ochota k redistribuci ze strany plátců daní.

B. Poptávková stránka" redistribuce chápaná jako informační problém :

- Informační toky vykazující tlak na objektivnost informací
- Dekompozice centra v hierarchické stupnici
- Váha subjektů s nesobeckým chováním v ekonomice

C. Společenská účelnost redistribuce (redistribuce z pohledu jejího účelu pro společenství jako celek)

Jiří Hlaváček - Ekonomicky racionální altruismus (2001)

In: Working Paper IES FSV UK, no. 14.

V této studii se pomocí modelů porovnávají různá kritéria altruisty (mecenáše) a jejich vliv na optimální alokaci mecenášské dotace mezi jednotlivé příjemce. Jedná se o :

- model absolutní solidarity altruisty se všemi členy společnosti,
- model minimalizace míry rizika současného zániku všech subjektů ve společnosti,
- model minimalizace rizika zániku větší části společnosti,
- model maximalizace střední hodnoty početní síly společnosti.

Studie ukáže, jak zásadně odlišné strategie volí mecenáš nejen pro různá kritéria, ale i při aplikaci jednoho kritéria v různých situacích, kdy může být donucen obětovat jednoho nebo více členů v zájmu celku.

Cílem studie je prokázat použitelnost obecného principu ohrožení pro uchopení problematiky ekonomického rozhodování ve společnosti v ekonomické rovině. Nejsou (a nemohly být) nahrazením psychologické analýzy, i když i zde mohou dílčím způsobem posloužit k vyvarování se případných logických rozporů v argumentaci.

Jiří Hlaváček , Michal Hlaváček – Petrohradský paradox (2002)

In: Working Paper IES FSV UK, no. 23. 19 s.

Danieli Bernoullimu (1700-1782) se přičítá autorství modelu maximalizace očekávané hodnoty výhry při modelování ekonomického rozhodování s rizikem. Jak ukázaly četné experimenty, tento přístup plně neodpovídá ekonomickému chování subjektů. Předpoklad, že kritériem racionálního subjektu v situaci nejistoty je maximalizace očekávaného zisku, lze snadno napadnout i jinak než na základě empirické zkušenosti. Jedním z nejefektivnějších způsobů zpochybnění modelu maximalizace očekávané hodnoty výhry je tzv. petrohradský paradox, kdy pro každého hráče je výhodná strategie, která mu přináší prospěch jen v naprosto zanedbatelném procentu případů a prakticky v každém případě vede ke značné ztrátě.

Jiří Kameníček – Nestandardní modely ekonomického chování, aplikace teorie lidského kapitálu (2001)

In: Working Paper IES FSV UK, no. 15. 20 s.

Při různých příležitostech si ověřujeme platnost původně Aristotelova, dnes již banálního sdělení, že člověk je *tvor společenský*. Navíc můžeme formulovat i mnohem silnější tvrzení: *Z příslušnosti k určitým komunitám jednotlivci čerpají pocity štěstí a plnosti života*. Nebo naopak: *Příslušnost k určité komunitě může jednatelce pocíťovat jako újmu, jako nezaviněný trest, který mu způsobuje škody*.

Snad se můžeme odvolat na podobnost a blízkost lidských pocitů, které se nás zmocňují, když zjistíme, že druhá osoba (nám blízká nebo v dané životní etapě pro nás důležitá) nás chápe, že s námi sdílí určité “vidění světa”, že my s ní sdílíme stejné či obdobné životní hodnoty, životní cíle, atp. Analogickým pocitům podléháme, když se ocitneme ve *skupině* nebo v širším společenství stejně či podobně smýšlejících. Nebo naopak, jen krajně neradi a s pocity ztrát se v určitých životních situacích¹⁾ vzdáváme svého štěstí pramenícího z toho, že patříme ke své rodině, ke svým krajanům, souvěrcům, či k jiné komunitě.

Josef Stíbal – Zpracování dat o podnicích zpracovatel. průmyslu za r. 93-97 (1999)

Vladimír Kvasnička – Vytvoření databáze pro potřeby instituc. výzkumu, správa dat (1999)

¹⁾ Když například válka, přírodní katastrofy, těžké nemoci, neštěstí, atd., rozdělují rodiny, rozvracejí sousedské vztahy či ničí to, co považujeme za svůj domov, za svou vlast, atp.

Jan Šindelář – Simulation and comparison of two-sample tests' efficiency and a new two-sample test (1999)

Část I.2.4-5. "Výzkum modelů chování podnikové sféry "

Milan Mareš – Linear Coalitional Games and Their Fuzzy Extensions (1999)

Část I.2.4-5. "Výzkum modelů chování podnikové sféry "

The paper deals with fuzzifications of the coalitional game models in which the expected pay-offs of players and coalitions are known only vaguely. There exists a class of games, here we call them linear coalitional games, which can be modelled as games with, as well as without, side payments. In the deterministic case both types of models of one linear coalitional game lead to identical results. As the fuzzification of more general games without side-payments, the linear coalitional games offer situations in which both approaches to the fuzzification of coalitional game models can be compared and their differences can be clearly illustrated. In this paper the attention is focused to the analysis of superadditivity and core of coalitional game.

Vlasta Kaňková – A Remark on the Relationship Between Unemployment Problem, Restructuralization and Stochastic Programming (1999)

Část I.2.4-5. "Výzkum modelů chování podnikové sféry "

Stochastic programming methods have been already successfully employed in many real-life situations. See e.g. the applications in banking, financial mathematics, engineering, transportation or water storage problems. Consequently, a natural question arises if the models of the stochastic programming can not be useful in some other situations. In this research work we try to analyse the combined problem of unemployment and restructuralization just from the stochastic programming point of view. To this end, first, we introduce a multiobjective, multistage problem with a random element corresponding to the above mentioned problem of unemployment and restructuralization. Fixing a time point we set to the corresponding "underlying" problem a few (static) stochastic programming problems with probability constraints and a probability measure in the objective. Furthermore, we generalize the problems with probability constraints to the multistage versions.

I.3. Nedokonalé institucionální uspořádání (Mlčoch, Mejstřík, Havel)

I.3.1. Nестandardní právní prostředí a nedokonalé kontrakty

I.3.2. Vlastnické poměry po transformaci - česká cesta privatizace a její výsledky, křížové vlastnictví a struktury ovládnání firem, vynutitelnost vlastnických práv

v

české ekonomice, nedokončené restituce církevního majetku)

Vladimír Benáček – Autentický soukromý sektor v transitivity ekonomice: příspěvek k hledání kořenů a alternativ českého kapitalismu (2001)

In. KABELE, Jiří, MLČOCH, L. (eds): *Institucionalizace (ne) odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy*. 1. vyd, Sv. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2001. s. 96-107. ISBN: 80-246-0378-0

František Turnovec - Family Capitalism and Capitalism of Agents Models of Ownership Structures (2001)

A simple algebraic model of a property structure leading to the Leontief's input-output scheme is developed and used to eliminate indirect ownership relations and evaluate the final distribution of national property among individual owners. Concepts of "family capitalism" and "capitalism of agents" type of corporate governance are defined and compared. Implications of different designs of corporate governance for general equilibrium theory, profit distribution and decision making are discussed.

I.3.3. Problémy corporate governance

I.3.4. Neefektivní státní správa

Michal Mejstřík – Finanční trh, globalizace a corporate governance (1999)

Část I.3. "Nedokonalé institucionální uspořádání " a I.4 "Deformovaný finanční sektor"

Otázky corporate governance jsou autorem považovány za klíčovou bariéru dalšího rozvoje podniků v ČR. Teoretické předpoklady corporate governance jsou porovnávány s českými institucionálními charakteristikami a

praxí, což vyústí v definici “české vychýlené, bivalentní formy” správy obchodních společností. Další část je věnována analýze vlastnických struktur a na selhání výkonu vlastnických práv ve státem kontrolovaných bankách, což se projevilo v odlišných restrukturalizačních profilech jednotlivých typů společností. Analýza naznačuje, že společnosti kontrolované ze zahraničí obvykle reprezentují dlouhodobě standardní chování s novou vnitřní a vnější smluvní architekturou, která však může být částečně erodována prostředím s převážně neúplnými kontrakty, jež mnozí účastníci používají pro svůj prospěch. Institucionální změny sledující “acqui communautaire”, podporu zahraničních investic a privatizaci zbývajících státem kontrolovaných bank jsou chápány jako konsensuální hospodářsko politické východisko.

Michal Mejstřík – Správa velkých akciových společností (1999)

Příležitostná výzkumná studie IES FSV UK, no. 1, 15 s.

I.4. Deformovaný finanční sektor (Mejstřík)

I.4.1. Nestandardní finanční trhy (odlišení peněžních a kapitálových trhů)

Michal Mejstřík – The Restructuring after Privatization in the Czech Republic: Tendencies (1999)

Část I. 4.

In: POTŮČEK, Martin (ed.): *Česká společnost na konci tisíciletí*. Vyd. 1. Sv. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum. 1999. s. 263-302. ISBN 80-7184-825-5.

Miloslav Vošvrda - Uncertainty on Capital Markets with JAVA (1999)

One of the central tenets of modern financial economics is the necessity of some trade-off between a risk and an expected return. It is generally known the price of interest-bearing securities such as bonds rises when rates fall ,and vice versa. If a security's expected price change is positive, it is needed a reward to attract investors to hold the capital asset and bear the corresponding risks. If an investor is sufficiently risk averse, he might gladly pay to avoid holding a security which has unforecastable returns. Correct estimation and prediction of volatility is thus most important for major financial institutes, because volatility is directly related to usual risk measures. It probably holds: you cannot understand a social fact and make money from it at the same time.

Keywords: Risk, Expected return, Stochastic Volatility, Uncertainty Principle, Cramer-Rao Bounds, Informational Content, JAVA applets

JEL Classifications: C1, G14

Note : In the example section there are included tree Java Applets, which allow you to set your parametr of the capital asset price equations and show you its behavior. The applets are made by [Dušan Křížan](#). These ones are to obtaining on asking by author's email vosvrda@utia.cas.cz.

Miloslav Vošvrda - An Uncertainty Principle in Capital Markets^{*/} (2000)

One of the central tenets of modern financial economics is the necessity of some trade-off between **a risk and an expected return**. It is generally known the price of interest-bearing securities such as *bonds* rises when *rates fall*, and *vice versa*. If a security's expected price change is positive, it is needed **a reward** to attract investors to hold the capital asset and bear **the corresponding risks**. If an investor is **sufficiently risk averse**, he might gladly pay to avoid holding **a security** which has **unforecastable returns**. Correct estimation and prediction of volatility is thus most important for major financial institutes, because volatility is directly related to usual risk measures. In this paper Cramer-Rao Bounds for the volatility and the adjusted Black-Scholes formula are introduced.

Keywords: Risk, Expected return, Stochastic Volatility, Uncertainty Principle, Cramer-Rao Bounds, Informational Content, Adjusted Black-Scholes Formula

JEL Classifications: C1, G14

Miloslav Vošvrda - On Martingale Diffusions in Financial Markets (2001)

In: Working Paper IES FSV UK, no. 10. 10 s.

^{*/} The research was supported by the grant of The Ministry of Education, Youth and Sports no CEZJ13/98:112300001, and the grant GACR 402/00/0493

The heterogeneity of expectations among traders introduces an important non-linearity into the financial markets. Heterogeneous formations asset price are characterized by phases of close-to-the-fundamental-price fluctuations via martingale diffusions. In this paper will be discussed a position of fundamentals and their influence to the economic stability.

Miloslav Vošvrda, Lukáš Vácha– Heterogeneous Agent Model with Memory and Asset Price Behaviour (2002)

In: Příležitostná výzkumná studie IES FSV UK, no. 3. 13 s.

The Efficient Markets Hypothesis provides a theoretical basis on which technical trading rules are rejected as a viable trading strategy. Technical trading rules, providing a signal of when to buy or sell asset based on such price patterns to the user, should not be useful for generating excess returns.

Technical traders and chartists tend to put little faith in strict efficient markets. Fundamentalists rely on their model employing fundamental information basis to forecasting of the next price period. The traders determine whether current conditions call for the acquisition of fundamental information in a forward looking manner, rather than relying on past performance. This approach relies on heterogeneity in the agent information and subsequent decisions either as fundamentalists or as chartists. Changing of the chartist's profitability and fundamentalist's positions is the basis of cycles behaviour. A more detail analysis is introduced in the Brock nad Hommes model. We analyze this model in a memory case. This branch consists of a behaviour analysis among fundamentalists, technical traders, chartists, and contrarians. It is possible to show that in the case without contrarians but with a length memory adding, and increasing of the intensity choice parameter, fundamentalist's strategy is preferable.

I.4.2. Diferenciace vývoje finančních institucí

Karel Kouba - Chování investičních fondů a silných finančních skupin v průběhu velké privatizace (2000)

Část I.4.2. Diferenciace vývoje finančních institucí

Účast investiční fondů a investičních skupin v rámci velké privatizace je rozporupné téma. Existují obhájcí účasti investičních fondů (IF) a investičních skupin (IS). Ti argumentují tím, že účast IF a IS prakticky umožnila plné rozvinutí velké privatizace jako takové, neboť tyto skupiny přinesly potřebný kapitál a nabídly běžným občanům alternativu k přímým investicím do vybraných podniků. Zároveň zde existují i oponenti investičních fondů a investičních skupin. Jejich výhrady se obvykle týkají procentuelního zastoupení fondů na kupónové privatizaci, kde měly fondy většinu, dále pak nedostatečné ochrany drobných investorů a díky a neposledně i etiky a chování, které zakladatelé těchto skupin přinesli.

Jak je již zmíněno, IF a IS mají v velký vliv na vývoj českého průmyslu a ekonomiky jako takové a proto je rozhodně důležité monitorovat a zkoumat chování těchto skupin. Proto v této stati hodlám popsat a vysvětlit některé charakteristické chování investičních a finančních skupin a investičních fondů v rámci velké privatizace. Pro větší názornost jsou použity grafická schémata, obsahující názvy smyšlených investičních fondů a investičních (finančních) skupin. Tato oblast není zatím dobře zmapována, proto nejsou momentálně k dispozici žádná statistická data, která by následující teorie podpořila. Přesto se již dnes v denním tisku objevují zprávy objasňující některé bankovní transakce či nákupy akcií. Tento článek rozhodně není investigativní žurnalistikou, pouze se snaží o důkladnou analýzu velké privatizace po deseti letech.

I.5. Dosavadní implicitní a explicitní hospodářská politika (Tegze, Sojka)
Hospodářská politika vlády ČR v podmínkách transformace

- I.5.1. Explicitní a implicitní hospodářská politika vlády ČR v průběhu 90. let, teoretické zdroje a jejich aplikace, pojetí úlohy státu v ekonomice, vztah státu a trhu, představa o úloze hospodářské politiky v podmínkách transformace, tvorba hospodářské politiky v podmínkách rychlých institucionálních změn,

Milan Sojka – Hospodářská politika vlády ČR v podmínkách transformace (1999)

Část I.5. “Dosavadní explicitní a implicitní hospodářská politika”

V porovnání s ostatními ekonomikami sovětského typu ve střední a východní Evropě mělo Československo a zvláště Česká republika na počátku 90. let poměrně výhodnou startovní pozici vzhledem k makroekonomické stabilitě, nízkému zahraničnímu zadlužení, přijatelné životní úrovni a dlouhým tradicím kapitalistického průmyslového rozvoje před druhou světovou válkou. Nijak proto nepřekvapuje, že po listopadu 1989 vznikla velmi optimistická očekávání rychlé transformace jak v České republice, tak v zahraničí.

Milan Sojka – Ekonomická teorie a politika pro Českou republiku v 21.století

In: POTUČEK, Martin (ed.): *Česká společnost na konci tisíciletí*. Vyd. 1. Sv. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum.1999. s. 191-196. ISBN 80-7184-825-5.

Milan Sojka - Stabilizační makroekonomická politika a její důsledky v průběhu první etapy transformace (2000)

Část I.5. “Dosavadní explicitní a implicitní hospodářská politika”

Československá vláda zvolila již na samém počátku transformace restriktivní monetární a fiskální politiku v podmínkách předpokládané malé pružnosti státních podniků, jejichž reakce byly v neadekvátním institucionálním prostředí těžko předvídatelné. Kvůli obavám z inflačních tlaků způsobených cenovou liberalizací a přehnaným odhadům převisu kupní síly zděděného z ekonomiky sovětského typu, spojila vláda pragmatickým způsobem nástroje tradiční stabilizační politiky s důchodovou politikou.

Milan Sojka - Alternativní scénáře transformační strategie československé ekonomiky na počátku 90. let a jejich teoretická východiska (2002)

In: Working Paper IES FSV UK, no. 21. 13 s.

Česká transformační strategie byla ve významné míře založena na neoliberálních teoretických koncepcích. Od poloviny devadesát let však již bylo zcela zřejmé, že tato teoretická východiska nejsou pro podmínky transformujících se ekonomik postsocialistických společností vhodná a že značnou měrou přispěla tomu, že výsledky transformačního úsilí významně zaostávají za původními očekáváním. Zejména na příkladu České republiky, kde byl “transformační optimismus” velmi výrazný, lze ukázat neadekvátnost přijaté strategie založené na doporučeních MMF a vycházející převážně z teoretických koncepcí neoklasické ekonomie.

I.6. Veřejný sektor a jeho úloha v modernizaci české ekonomiky (Tegze, Sojka)

dosavadní vývoj veřejného sektoru po roce 1989: chybějící reforma či pokus o reformu prostřednictvím omezování finančních zdrojů v letech 1991-1997, vymezení úlohy veřejného sektoru při modernizaci české ekonomiky.

Část II. Kultivace institucionálního rámce s přípravou vstupu do Evropské unie

II.1. Dosavadní vývoj transformace české ekonomiky z pohledu institucionální ekonomie a perspektivy budoucího vývoje (Mlčoch)

- cesty vytvoření efektivní struktury vlastnických práv v ČR na přelomu století (aneb od tržního socialismu k tržnímu kapitalismu)

Lubomír Mlčoch – Jaký model pro český kapitalismus? (1999)

In: POTUČEK, Martin (ed.): *Česká společnost na konci tisíciletí*. Vyd. 1. Sv. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum.1999. s. 315-320. ISBN 80-7184-825-5.

Lubomír Mlčoch – Od institucionalizace neodpovědnosti k institucionalizaci odpovědnosti (2000)

In. KABELE, Jiří, MLČOCH, L. (eds): *Institucionalizace (ne) odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy*. 1. vyd, Sv. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2001. s.79 – 95. ISBN: 80-246-0378-0 (1.díl).

Část II.1. "Dosavadní vývoj transformace z hlediska institucionální ekonomie a výhled" Syntetizující institucionální shrnutí

Jerome Bruner ve své knize "The Culture of Education" /1997/ konstatuje, že ekonomie jako věda ztratila narativní charakter, "story-telling element" jako klíč, který lidským bytostem dával smysl dění tohoto světa. Tato námitka ovšem nemůže být vznesena vůči historii - hospodářské, sociální a politické: zde je příběh stále ještě instrumentem ke konstrukci reality. Námitka Brunerova naplatí ani vůči institucionální ekonomii, především v jejím "makro-" proudu, reprezentovaném Douglassem Northem, který ve své teorii institucionální změny nezapře historika původem. V široce rozvětvené moderní ekonomii nacházíme i další směry uvažování, v nichž "agentura historie" hry jménem byznys hraje klíčovou roli, a čelí tak bezčasové, abstraktní axiomatické škole hlavního proudu ekonomické teorie. Některé z těchto směrů ostatně usilují o překlenutí mostu mezi dosud oddělenými proudy. Ekonomická informatika a simulace chování účastníků trhu v opakovaných hrách /supergames/ pracuje nejen s agenturou historie /"struktury víry" hráčů, "institucionální paměť", princip "závislosti na cestě historickým časem"- "path dependency principle"/, ale mapuje i faktory, které mohou napomoci výskytu rizik "dilematu vězně" a "černého pasažerství". Studium procesů učení se na trhu /"economic learning by doing"/ má blízko k sociálně-psychologickým školám, v nichž "story telling" stále platí. Odtud již je jen krůček k přemostění etiky a ekonomie neboť procesy učení závisejí na hodnotovém systému, s nímž hráči do hry vstoupili, s jejich výchovou v rodině, s jejich náboženským zázemím. Kardinální problém, jak dosíci toho, aby opakovaná hra nebyla jen nemilosrdným bojem "kdo s koho", ale aby směřovala ke spolupráci hráčů a ke vzniku "společného dobra", totiž končí u otázek po smyslu pobývání na tomto světě, závisí na zahlédnutí paprsku věčnosti ve hře jménem byznys, v ochotě podřídit své "výběry" a "rozhodnutí" tu a tam i kategorickému morálnímu imperativu - i proti momentálnímu úzce utilitárnímu hledisku. Škola "economic learning" studuje procesy vzniku důvěry mezi účastníky trhu, má blízko k teorii kultury a kulturní antropologii. Ekonomická teorie zde nabízí to nejlepší, čeho ve svém vývoji dosáhla, aniž by dávala najevo svůj imperiální charakter a pocit nadřazenosti vůči ostatním společenským vědám. V těchto školách nacházím ideje a koncepty, které dávají šanci na překonání fragmentarizace sociálních věd a které se mi zdají ospravedlňovat i založení výzkumu tak široce pojatého projektu, jakým je "Česká společnost na přelomu tisíciletí". V takto pochopené ekonomii nacházím cestu ke skloubení profese ekonoma s osobní vírou, šanci na osobní integritu.

Prof.Ing.Lubomír Mlčoch, Csc.: "Ekonomie důvěry" (2001)

**/Předběžný text- necitovat bez souhlasu autora!/
In: Working Paper IES FSV UK, no. 7. 11 s.**

Můj loňský příspěvek "Od institucionalizace neodpovědnosti k institucionalizaci odpovědnosti" prezentovaný na konferenci k Výzkumnému záměru "Česká společnost na přelomu tisíciletí" /30.11.-2.12.2000/ popsal naši situaci jako dědictví soukolí dějin, které opakovaně destabilizovaly naše instituce formální i neformální a rezultovaly ve stav otřesené identity a oslabené mravní integrity. Tyto negativní procesy se nepodařilo zastavit ani za uplynulá desetiletí transformace. Přestože je nezbytné věnovat co největší úsilí zlepšení vnutitelnosti práva v zemi, tato cesta sama o sobě nestačí. I v jiných zemích, jež nemusely projít devastujícími periodami

historie /USA/ se projevuje "zákon klesající mezní efektivity vynutitelnosti práva". Odtud plyne ekonomicky racionální návrh na re-alokaci zdrojů, poukaz na možnou vysokou sociální efektivity "investic do morálky" a do obnovy opotřebovaného "sociálního kapitálu"- jen tudy vede cesta ke společenské "konverzi", která by přinesla obrát k institucionalizaci odpovědnosti. "Investování do morálky" lze také chápat jen jako "vedlejší produkt" nové evangelizace české společnosti, která by vrátila hledisko transcendence i na pole podnikání a byznysu.

Lubomír Mlčoch – Budování struktur důvěry (2002)

In: KABELE, Jiří, MLČOCH, Lubomír, PSCHIEDT, Stanislav (eds.): *Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii*. Vyd. 1. Sv.1. Praha: MatFyzpress. 2002. s. 28-40. ISBN 80-86732-00-2

Jiří Havel – Budování institucí v Čechách (2002)

In: KABELE, Jiří, MLČOCH, Lubomír, PSCHIEDT, Stanislav (eds.): *Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii*. Vyd. 1. Sv.1. Praha: MatFyzpress. 2002. s. 155-168. ISBN 80-86732-00-2

Část II.1. Dosavadní vývoj transformace české ekonomiky z pohledu institucionální ekonomie a perspektivy budoucího

Úspěšnost či neúspěšnost ekonomické transformace v ČR vzbuzuje řadu otázek na téma nedostatků transformačního schématu. Jedním ze základních prvků je nedocení institucionálního rámce české ekonomiky. Tento rámec k počátku transformace se příspěvek pokouší vykreslit jako relativně nejvíce zaostalý, a to i v porovnání se zeměmi jako bylo tehdejší Polsko nebo Maďarsko. Přestože formální úroveň českého práva byla relativně vysoká, prakticky zcela absentovaly formální i neformální instituce náležející soukromému podnikání. Stát se v prvním období sice soustředil na vytvoření právních norem tržní ekonomiky, nicméně zároveň paradoxně paralyzoval tu část státního aparátu, která měla zabezpečit vynutitelnost takového práva. Zároveň stát rezignoval i na výkon vlastnických funkcí i v tom sektoru, který mu patřil, ve státem vlastněných podnicích. Nacionalistická privatizace a liberalizace bez odpovídajícího institucionálního rámce byla základem dalších problémů, které se staly zdrojem nemorálních transferů majetku a moci. Ačkoli celá řada nedostatků reformy byla vyvolána objektivně, klade v závěru příspěvek provokativní otázku, zdali jednou z příčin trestuhodného zanedbání institucionálního rámce nebylo paradoxně právě to, že česká reforma byla řízena čistými ekonomickými teoretiky a nikoli pragmatiky s administrativní praxí.

Jiří Havel - Ekonomika a právo v transformaci (1999)

In: POTŮČEK, Martin (ed.): *Česká společnost na konci tisíciletí*. Vyd. 1. Sv. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum.1999. s. 391-399. ISBN 80-7184-825-5.

Karel Kouba - Teorie pravidel a realita našeho života (2000)

In: KABELE, Jiří, MLČOCH, L. (eds): *Institucionalizace (ne) odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy*. 1. vyd, Sv. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2001. s. 71-78. ISBN: 80-246-0378-0

Vladimír Benáček – Emergence of Third Ways in Politics: An Economic Interpretation (2002)

In: KABELE, Jiří, MLČOCH, Lubomír, PSCHIEDT, Stanislav (eds.): *Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii*. Vyd. 1. Sv.1. Praha: MatFyzpress. 2002. s. 129-151 . ISBN 80-86732-00-2

Organizace ekonomických aktivit, role institucí, státu a ekonomických subjektů prošly v průběhu zrodu kapitalismu několika zásadními proměnami, ať už reálnými nebo ideologickými. V tomto ohledu si zasloužil nejvíce pozornosti dualistický pohled na roli hierarchicky konstituované centrální autority (moci) na jedné straně a perfektního trhu

(peněz) na straně druhé, který provázely dlouhé diskuse o jejich výlučnosti, či komplementaritě. Myšlenka třetí cesty se objevuje v ekonomii v díle A. Smithe a opakuje se až do současnosti, kdy se stal jejím hlavním propagátorem sociolog A. Giddens.

Pohled na moderní ekonomii, kde trhy a hierarchické autority nespĺňují podmínky jejich exkluzivní dominance rozhodování, nás nutí se znovu zamýšlet nad tím, zda fungování moderní společnosti a ekonomiky není podmíněno ještě třetím faktorem, kterým je přítomen v neformálním neziskovém sektoru, jehož nositeli jsou občané a domácnosti. Kritériem pro jejich rozhodování jsou principy solidarity a altruismu. Růst významu neziskového nestátního sektoru v podobě formálně založené občanské společnosti, či neformálně fungujících kolegiálních svazků jednotlivců při rozhodování o výrobě, směně a spotřebě je jedna z možností, jak je možné smysluplně interpretovat existenci politiku orientovanou na podporu „třetích cest“.

Vladimír Benáček – Economic Impacts: can We Learn from the Past? (1999)

In: POTŮČEK, Martin (ed.): *Česká společnost na konci tisíciletí*. Vyd. 1. Sv. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum.1999. s. 331-346. ISBN 80-7184-825-5.

Tomáš Sedláček – Of Spontaneous Constitution of Moral Order (2002)

In: KABELE, Jiří, MLČOCH, Lubomír, PSCHIEDT, Stanislav (eds.): *Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii*. Vyd. 1. Sv.1. Praha: MatFyzpress. 2002. s. 173-185.. ISBN 80-86732-00-2

II.2 Principy harmonizace legislativy v souladu s *acqui communautaire* (Urban)

František Turnovec - Evaluation of Commission's Proposal of Double Simple Majority Voting Rule in the Council of Ministers of the European Union* (2000)

Část II.2. "Principy harmonizace legislativy s Acquis communautaire"

One of the recent proposals, submitted by the President of the European Commission Romano Prodi in January 2000, addresses the voting rule reform in the Council of Ministers of the EU. Commission's proposal can be formulated as follows: Recently used qualified majority voting rule in the Council, based on voting weights of member states, should be substituted by a double majority rule, when to pass a decision simple majority of member states and at the same time simple majority of total population has to be reached. In this paper we provide an analysis of this proposal from the point of view of an a priori voting power (or an influence) of the member states before and after extension of the EU. We consider three sizes of the Union: the recent Union of 15, the Union of 22, and the Union of 27. The comparative analysis indicates, that in all three cases switch from the qualified majority in the Council to the double simple majority will benefit Germany (and in the EU of 27 other three big countries) and the group of few very small countries, while medium-size countries will either lose or not get better.

Keywords: Committee systems, double simple majority, power indices, qualified majority, voting

JEL Classification: D79, F15

František Turnovec – European Integration, Institutional Reform and National Interests (2001)

In. KABELE, Jiří, MLČOCH, L. (eds): *Institucionalizace (ne) odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy*. 1. vyd, Sv. 2. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2001. ISBN: 80-246-0431-0 (2.díl).

* This research was supported by the Grant Agency of the Czech Republic, project No. 402/00/0263. Support from the Vienna Institute for Comparative Economic Studies during the author's stay in March 2000 sponsored by research fellowship of the Federal Chancellery of Austria is gratefully acknowledged.

František Turnovec - Reweighting the Votes in the Council of Ministers Double Simple Majority Voting Rule and the Nice Compromise (2001)

František Turnovec – Flexible Integration and Excessive Deficit Procedure in the EMU (2001)

In: Working Paper IES FSV UK, no. 11. 21 s.

Luděk Urban - Harmonizace české legislativy s požadavky vnitřního trhu ES (na příkladu volného pohybu zboží) (2000)

Část II.2. "Principy harmonizace legislativy s Acquis communautaire"

Vznik společného trhu a jeho charakteristika. Zřízení "společného trhu", čímž měly být odstraněny překážky volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu mezi členskými zeměmi, figuruje v Římské smlouvě o založení Evropského hospodářského společenství (1957) hned v úvodním článku této smlouvy (č. 2). Římská smlouva předpokládala, že prvním krokem tímto směrem má být celní unie, která by odbourala cla, dávky s obdobným účinkem a kvantitativní omezení obchodu mezi členskými zeměmi a která by stanovila společný celní sazebník v obchodu s třetími zeměmi. Zřízení celní unie i vytvoření společného trhu mělo být podle Římské smlouvy dosaženo během 12 let (do konce roku 1970)....

Richard Král – Ke sblížování práva ČR s právem ES a EU (2000)

Část II.2. "Principy harmonizace legislativy s Acquis communautaire"

V rámci přípravy ČR na vstup do EU dochází v ČR ke sblížování našich předpisů s předpisy ES a EU. Proces sblížování našich předpisů s předpisy ES a EU nabyl v posledním roce na nebývalé intenzitě. Důležitým impulsem pro zvýšení intenzity procesu sblížování jistě byla takřka zdrcující kritika ze strany Komise ES, ohledně výsledků dosažených ČR v této oblasti v období roku 98ú99, v Pravidelné zprávě Komise ES za rok 1999 o pokroku, jehož na cestě k přistoupení dosáhla Česká republika.

Česká vláda a Parlament na tuto kritiku reagovaly asi jedine správným přístupem, a to přijetím řady metodické a legislativně technických opatření ke zkvalitnění, zintenzivnění a urychlení procesu sblížování². O účinnosti těchto opatření, pravda spíše z hlediska kvantitativního než kvalitativního, hodně vypovídá velký nárůst počtu předpisů ČR, k jejichž sblížení s předpisy ES a EU došlo v posledním období.

In this paper we provide an analysis of the Commission's proposal of so called "double simple majority" rule (when to pass a decision simple majority of member states and at the same time simple majority of total population has to be reached) for the voting in the Council of Ministers of the EU. In our evaluation we are using an a priori voting power methodology to measure an influence of the member states before and after extension of the EU. In the closing part of the paper we shortly compare the double simple majority rule to the compromise approved by the 2000 Nice Summit of the EU.

František Turnovec –Evaluation of the National, Political and Institutional Influence in Consultation, Co-operation and Co-decision Procedures of the EU Decision Making (2002)

In: Working paper IES FSV UK, no. 24. 27 s.

Luděk Urban – Do jaké Unie bude Česká republika vstupovat? (2002)

NEMAM ABSTRAKT – jen celý příspěvek

In: KABELE, Jiří, MLČOCH, Lubomír, PSCHIEDT, Stanislav (eds.): Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Vyd. 1. Sv.1. Praha: MatFyzpress. 2002. s. 283-291. ISBN 80-86732-00-2

² srov. Např. usnesení vlády ČR č. 1210 z 15. 11. 1999 k urychlení legislativního procesu v souvislosti s přípravou vstupu ČR do EU, usnesení vlády ČR č. 1212 z 15. 11. 1999 o Metodických pokynech pro zajišťování prací na sblížování právních předpisů ČR s právem ES, usnesení vlády ČR č. 257 z 15. 3. 2000, kterým se stanoví způsob prokazování slučitelnosti navrhovaných zákonů s právem ES a postup při předběžných konzultacích o návrzích zákonů s výborem pro evropskou integraci PS parlamentu ČR, novela jednacího řádu poslanecké sněmovny parlamentu ČR atd.

Petr Greger – Právo Evropských společenství (1999)

Část II.2. “Principy harmonizace legislativy s Acquis communautaire”

Právo Evropských společenství se po více než čtyřicetileté existenci stalo rozvětveným, povětšinou administrativně - právním systémem upravujícím z právního hlediska fungování čtyř základních svobod - pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu. Zvláště po akceleraci politického vývoje uvnitř Společenství po roce 1985³ bylo zapotřebí rozsáhlých právních úprav např. v oblastech hospodářské soutěže, v oblastech svobody služeb nebo prohloubení harmonizace pracovní normotvorby členských států⁴. Dnes je právo ES rozsáhlým systémem nejen primárních právních aktů (smluv a dohod mezi státy), ale i sekundární legislativy produkované Komisí či Radou EU. V neposlední řadě rozsudky obou evropských soudů⁵ a interpretace norem práva ES Evropským soudním dvorem tvoří systém toho, čemu se v Bruselu říká *acquis communautaire*, ve volném překladu právo evropských společenství.

Petr Greger - Právo Evropských společenství (2000)

Část II.2. “Principy harmonizace legislativy s Acquis communautaire”

Orgány a představitelé Evropské unie velmi často zdůrazňují, že Unie nebo Společenství jsou “Společenstvím práva”. Za více než 40 let své existence orgány Společenství a později Unie navrhly a schválily tisíce právních norem, které tvoří systém práva Evropských společenství. Již v úvodu této kapitoly je třeba zdůraznit, že se jedná o právo respektované členskými státy Evropské unie, neboť je nadřazené právním systémům členských zemí Evropské unie. To v praxi znamená, že žádná národní právní norma nemůže být v rozporu s právní normou práva Evropských společenství. Pro případ sporů vzniklých ze členství v Unii nebo z aplikace práva ES rozhoduje v přímém nebo nepřímém řízení Evropský soudní dvůr, který jako jediný v Unii může rozhodovat o interpretaci práva ES a posuzovat správnost aplikace jeho norem.

Jiří Zemánek – Evropská úprava elektronického obchodu (2000)

Část II.2. “Principy harmonizace legislativy s Acquis communautaire”

I. Mezinárodní kontext. V polovině tohoto roku byla Evropským parlamentem a Radou EU postupem podle článku 251 Smlouvy ES (tzv. spolurozhodovací postup) přijata Směrnice 2000/31/EC o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zvláště elektronického obchodu, na vnitřním trhu⁶. Cílem tohoto komunitárního opatření je posílit právní jistotu účastníků obchodních transakcí, zajistit vysokou úroveň uplatnění veřejného zájmu v oblasti ochrany osobních údajů, ochrany spotřebitele popř. v oblasti autorskoprávní, a tím podpořit – v podmínkách liberalizace vnitřního trhu telekomunikačních služeb a prudkého rozvoje technologického vybavení, zvláště internetu – plné využití výhod této moderní, úsporné a vskutku globální formy obchodování.

II.2.2 Reforma veřejné správy a její základní principy, reforma a zefektivnění veřejné správy z pohledu integrace do EU (Sojka, Benáček)

Vladimír Benáček - Problémy české veřejné správy: analýza z pohledu ekonomie (1999)

Česká vláda do konce roku 1999 bude muset reagovat na kritiku Evropské komise ohledně nepřipravenosti našeho veřejného sektoru na vstup do EU. Například jde o kritiku ohledně “absence jakéhokoli výrazného nebo koherentního plánu na modernizaci veřejné administrativy”. Hrozí nebezpečí, že nároky vstupu vlastními silami nezvládneme, což povede k prosazení vnější ingerence a tím i ke ztrátě svéprávnosti. Nicméně k úkolu skutečné (tj. nikoli jen “papírové”) restrukturalizace veřejné správy by vláda měla urychleně přistoupit i bez příležitosti vstupu do EU. Všem členům této společnosti by mělo být jasno, že **vytvoření efektivního státu je zásadním a snad až prvořadým strategickým krokem této společnosti pro vyřešení její stability, prosperity a tím i budoucího místa ve světě**. Musí se ale odpoutat od svého dědictví, které tento stát tak hluboce poznamenaly. Bohužel nevyspělost místní občanské společnosti se projevuje právě v tom, jak přistupuje k budování svého státu

³ Milánský summit 1985, který vedle k přijetí Jednotného evropského aktu v roce 1986

⁴ Josephine Steiner, *Textbook on EC law*, Blackstone Press Limited, London, 1994, dále uváděno jen jako Steiner, str. 4

⁵ in Steiner, str. 23

⁶ OJ L 178/8, 17. 7. 2000

a jeho hierarchií. Na závěr je možno končit konstatováním, že každá společnost má takový stát, o jaký se sama zasloužila.

Vladimír Benáček - Problémy české veřejné správy a byrokracie – současný stav a nástin řešení (2000)

Část II.2.2. "Reforma veřejné správy a její základní principy"

Trh versus hierarchie. "Byrokracie" je standardně zavedeným teoretickým termínem institucionální ekonomie, veřejné ekonomie a ekonomie veřejné volby. Fungování ekonomického systému je v nich vysvětlováno v návaznosti na společenské rozhodování, které se vymyká bezprostřednímu působení (objektivně daného a perfektně fungujícího) trhu. **Role trhu a volné soutěže je tak v tomto systému nahrazována nebo doplňována hierarchiemi řízení a jejími institucionálními strukturami.** V mnoha ohledech je tato forma organizace a řízení přirozenou formou lidské koexistence, doplňující nedostatky nebo nežádoucí prvky tržního řízení nebo dále umocňující jeho efektivnost. Hlavním problémem hierarchického řízení je jeho snadná degenerace: ztráta kontroly společnosti jak nad cíli, tak nad prostředky řízení. Byrokratická hierarchie totiž začne žít svým autonomním životem, který přestane být ovládán jak jejím nejvyšším centrem, tak základnou účastníků, pro jejichž prospěch byla tato forma řízení původně vytvořena. **Ztráta zpětných vazeb** nahoru a dolů je prvním příznakem byrokratické degenerace.

František Turnovec - Regional Reform in the Czech Republic, NUTS 2 Regions and Regional Disparities in the Extending EU (2001)

Decentralization and regional self-administration is one of the important components of the transition process of Central and East European (CEE) post-communist countries. In this paper we try to describe a state of affairs related to regional reform and government decentralization in the Czech Republic, taking into account a future European dimension of regional policies. Regional disparities in the European Union and in the Central and East European candidate states on NUTS-2 level of European statistics are studied in context of different extension scenarios. Implications of significantly different level of regional development in the recent member states of the EU and CEE candidate states for the European Union redistribution policies after extension are discussed.

Tomáš Cahlík Michal Hlaváček – Experimentální trh „Parlamentní volby 2002“ (2002)

Tomáš CAHLÍK - Adam GERŠL - Michal HLAVÁČEK (Charles University Prague, Faculty of Social Sciences, Institute of Economic Studies, Opletalova 26, CZ – 110 00 Prague 1, cahlik@mbox.fsv.cuni.cz, gersl@mbox.fsv.cuni.cz, hlavacem@mbox.fsv.cuni.cz)

Michael BERLEMANN (Dresden University of Technology, Department of Business Management and Economics, Mommsenstr. 13, D-01069 Dresden)

In: KABELE, Jiří, MLČOCH, Lubomír, PSCHEIDT, Stanislav (eds.): Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Vyd. 1. Sv.1. Praha: MatFyzpress. 2002. s.269-282. ISBN 80-86732-00-2

According to the effective market theory, the stock prize on an effective market is the best estimate of the stock's current value. This is the basic assumption for predictions using experimental markets. This article describes the first experimental market organized in the Czech republic, the experimental political market for Czech parliamentary elections in June 2002.

Část III. Makroekonomické a mikroekonomické hrozby a příležitosti a odpovídající hospodářská politika pro začátek 3. tisíciletí

III.1. Makroekonomické hrozby a příležitosti (Cahlík, Víšek)

III.1.1. Perspektivy hospodářského růstu v ČR v podmínkách integrace do EU a globalizace světové ekonomiky.

III.1.1.1. Povedou zlepšení možnosti transferu technologií k vyrovnání životní úrovně v ČR s životní úrovní v západní Evropě?

III.1.1.2. Povede případné zvýšení míry úspor v ČR integrované do EU k vyšší míře investic v ČR?

III.1.1.3. Nepovede zvýšená mobilita kapitálu a pracovní síly k destrukci těchto výrobních faktorů v ČR?

III.1.2. Hospodářský cyklus v ČR integrované do EU.

Tomáš Cahlík – Pohyby cenové hladiny-výhled (potenciální vstup ČR do EU) (2001)

Současný výchozí stav a vývojové trendy cenové hladiny

Členské země EU jsou v současné době buďto členové Eurozóny, tj. Ekonomické a měnové unie (EMU), nebo jsou zařazeny v ERM II (Exchange Rate Mechanism II) (Dánsko), nebo stojí i mimo ERM II (Velká Británie, Švédsko). Země, které stojí mimo EMU, mají tyto důvody: Dánsko politické – po jejich odstranění zřejmě do EMU vstoupí. Švédsko politické (i když zámkou je nesplnění kritéria pro veřejné finance). Velká Británie – převážně politické (i když je zde celá řada historických a ekonomických zdůvodňování). Všechny centrální banky členských zemí EU jsou zařazeny do Evropského systému centrálních bank (ESCB). Dělbá práce mezi Evropskou centrální bankou (ECB) a centrálními bankami jednotlivých zemí se liší u zemí EMU a zemí mimo EMU.

Luděk Urban – Perspektivy vstupu ČR do Evropské unie : Ideové bariéry (1999)

In: POTUČEK, Martin (ed.): *Česká společnost na konci tisíciletí*. Vyd. 1. Sv. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum. 1999. s. 315-320. ISBN 80-7184-825-5.

Část III. 1.1. Perspektivy hospodářského růstu v ČR v podmínkách integrace do EU a globalizace světové ekonomiky.

III.1.2.1. Možnosti fiskální politiky v ČR integrované v EU.

Ondřej Schneider – Konsolidace vládnutí a podnikání v ČR a v Evropské unii - Argument pro konsolidace veřejných rozpočtů (2002)

In: KABEL, Jiří, MLČOCH, Lubomír, PSCHIEDT, Stanislav (eds.): *Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii*. Vyd. 1. Sv.1. Praha: MatFyzpress. 2002. s. 186-192. ISBN 80-86732-00-2

III.1.2.1. Možnosti fiskální politiky v ČR integrované v EU.

Česká republika v roce 2002 definitivně přestává být "transformující se ekonomikou" a je na cestě do Evropské unie. Tento přerod přináší řadu výhod, ale také zvyšuje nároky na efektivnost, transparentnost a dlouhodobou udržitelnost jak soukromých tak vládních kroků. Snad nejzřetelnějším dluhem v této oblasti je stav českých veřejných financí: oblast která bývala začátkem devadesátých let pýchou české transformace se proměnila v nejkritičtější oblast integrace České republiky do Evropské unie. Předkládaná práce si klade za cíl upozornit na metodologické a metodické aspekty problematiky českých veřejných rozpočtů ve světovém kontextu. Zvláštní pozornost je věnována důsledkům institucionálního uspořádání rozpočtového procesu pro dlouhodobé řízení rozpočtové politiky a absencí podrobných dlouhodobých rozpočtových pravidel na české straně.

Dlouhodobější pohled na veřejné rozpočty vyvolává nutnost hlubokých strukturálních změn, především v oblasti veřejných výdajů ovlivňovaných demografickou strukturou společnosti - tj. důchodového a zdravotního systému. Práce se snaží argumentovat, že bez zohlednění těchto dlouhodobě účinkujících faktorů není možná konsolidace veřejných rozpočtů a tedy ani konsolidace výdajových programů a daňového systému. Bez této konsolidace je ovšem obtížné zvyšovat důraz na dlouhodobé aspekty chování jednotlivců i firem.

III.1.2.2. Možnosti monetární politiky v ČR integrované v EU.

Tomáš Cahlík- Česká republika po vstupu do EU (2000)

Část III.1.2.2. Možnosti monetární politiky v ČR integrované v EU.

Členské země EU jsou v současné době buďto členové Ekonomické a měnové unie (EMU), nebo jsou zařazeny v ERM II (Exchange Rate Mechanism II) (Dánsko, Řecko), nebo stojí i mimo ERM II (Velká Británie, Švédsko). Země, které stojí mimo EMU, mají tyto důvody: Dánsko politické – po jejich odstranění zřejmě do EMU vstoupí. Řecko v roce 2000 splnilo konvergenční podmínky a vstupuje do EMU od roku 2001. Švédsko politické (i když záminkou je nesplnění kritéria pro veřejné finance). Velká Británie – převážně politické (i když je zde celá řada historických a ekonomických zdůvodňování). Všechny centrální banky členských zemí EU jsou zařazeny do Evropského systému centrálních bank (ESCB). Dělbá práce mezi Evropskou centrální bankou (ECB) a centrálními bankami jednotlivých zemí se liší u zemí EMU a zemí mimo EMU.

Tomáš Cahlík – Central and East European Countries After Entering the EU (2001)

Twelve out of the fifteen member countries of the European Union (EU) are nowadays members of the Eurozone. The remaining three countries (i.e. Denmark, Great Britain and Sweden) are - because of various reasons – outside the Eurozone. Out of these three above mentioned countries, Denmark participates in the Exchange Rate Mechanism II. We have to bear in mind that two years' participation in this mechanism is the essential condition for joining the Eurozone. Central Banks of all the EU member countries are in the European System of Central Banks (ESCB). The division of labor between the European Central Bank (ECB) and the central banks of specific countries differs according to the membership in the Eurozone⁷.

Milan Sojka – Postkeynesiánská teorie peněz, peněžní a úvěrová politika a postavení centrální banky (2002)

In: Working Paper IES FSV UK, no. 20. 18 s.

V úvahách o peněžní a úvěrové (monetární) politice a postavení centrální banky se až dosud lze setkat s mnoha relikty monetaristického přístupu, přestože doba, kdy byly monetaristické koncepce teoretickým východiskem utváření monetární politiky usilující o „přímé řízení“ peněžních agregátů, je již dlouho minulostí. Nejvýznamnějším pozůstatkem éry monetarismu je představa nezávislosti centrální banky jako instituce prosazující měnové cíle. Vytvoření této nezávislé „bankovní moci“ zodpovědné ze zákona jen sobě samé je velmi problematické, podíváme-li se na ně jinou než monetaristickou logikou, stane se zcela neudržitelným. Ve svém příspěvku se zaměřím na postkeynesiánskou teorii peněz a z ní vyplývající závěry pro postavení centrální banky v kapitalistické tržní ekonomice.

III.2. Příležitosti a hrozby v mikrosféře (Hlaváček)

III.2.1. Očekávané problémy českých podniků v kontextu evropské integrace

František Turnovec - International Microeconomics (2001)

Traditional analysis of integration effects uses graphs and partial models. In this chapter we shall try to introduce basic elements of a more comprehensive model using standard instrumentarium of microeconomic analysis.

Jiří Hlaváček – K racionalitě alokace státní dotace mezi neziskové subjekty (2002)

⁷ Further information about the EU can be found on the web pages of the European Commission (www.europa.eu.int) and the European Central Bank (www.ecb.int).

I když jsou sociální služby či veřejné statky mimo oblast plně determinovanou tržními silami, neznamená to, že se zde dostáváme mimo oblast zájmu ekonomie. I státní dotace může být poskytována racionálně či neracionálně. Pravidla alokace státní dotace mohou nebo nemusí vytvářet úzké profily, neúčelné výdaje, prostor pro korupci atd. Rozumná pravidla (rozumný stát) může stejného efektu dosáhnout s nižšími náklady než stát nerozumný. V předkládaném příspěvku ukážeme, že stanoví-li stát příliš omezující podmínky pro čerpání dotace, může za to zaplatit nižší efektivností vynaložených prostředků. Analyzujeme dva takové případy :

1. nepovolený přesun dotace z jednoho rozpočtového období do druhého

2: předepsaný maximální podíl režie poskytovatele na poskytované dotaci

Ukážeme, že taková omezení mohou působit kontraproduktivně, tedy proti hlavnímu cíli státu v dané oblasti.

Richard Kadlčák – Podpora konkurenční schopnosti firem (1999)

Část III.2.1. Očekávané problémy českých podniků v kontextu evropské integrace

1. Role EU v podpoře průmyslu a podnikání

Vysoká konkurenceschopnost je prvotní starostí každé firmy. Svou roli v jejím posilování však po celé dvacáté století sehrávaly i národní vlády demokratických zemí tím, že vytvářely příznivé podmínky pro podnikání a uplatnění jeho produkce na domácím i zahraničním trhu. V rámci jednotného trhu, kde došlo ke sjednocení obchodní politiky vůči třetím zemím, kde je společnými rozhodnutími utvářeno podnikatelské prostředí a kde členské státy usilují o těsnou koordinaci svých hospodářských politik, přirozeně přešla část úkolů v podpoře konkurenční schopnosti i na orgány EU.

III.2.2. Důsledky případného pohybu pracovních sil v EU na Českou republiku

III.2.3. Vliv protekcionismu v EU na spotřební trh v České republice

III.2.4. Determinanty struktury specializace českého exportu (Benáček)

Vladimír Benáček - Supply-side Characteristics and the Industrial Structure of Czech Foreign Trade (1999)

Část III.2.4. "Determinanty struktury specializace českého exportu"

Speaking about an importance of international trade in this country seems to be like carrying coal to Newcastle. A mere glance into the basic statistics reveals that nearly 60% of the Czech GDP is formed directly by exports of goods and services and approximately two thirds of the gross domestic expenditure are channelled through imports. In mere eight years Czech visible exports to EU have increased from less than 3 to over 14 billion USD. Still the global picture of the attention which this society and its public administration dedicate to the functioning of foreign trade and the support of its intellectual infrastructure has not much changed from what it used to be some 15 or 30 years ago when the role of foreign trade was marginal and the country behaved, more or less, as a closed economy.

This paper aims at opening a discussion about the nature and patterns in the specialisation of Czech foreign trade. The pattern of specialisation is a crucial concept in the theory of international economics. In the last 20 years there have been only few analytical studies dealing with this topic in this country. Let us mention the studies of Z. Drábek [1981, 1984] and V. Benáček [1986, 1987, 1988] which were met only with a limited attention. In 1990s there were few new additions, practically all coming from abroad and receiving again little attention: The most important among them were the studies of M. Landesmann [1994], P. Hanel [1995] and F. Stolze [1997]. All of these papers had serious problems with data (a thing which unfortunately will pertain to this paper, too) and their results were to a large extent tentative. Thus there has been still a large space left for improvements.

Vladimír Benáček – The Usage of Factors in a Dual Economy: Specialisation in the Czech Foreign Trade (2000)

Část III.2.4. Determinanty struktury specializace českého exportu (Benáček)

In this paper we aim at assessing the nature and patterns in the specialisation of foreign trade in a country in transition. We evaluate how the industrial specialisation in foreign trade was influenced by supply-side characteristics of production by using a variant of the index of revealed comparative advantage. Since industries and firms in an economy in transition are at a different level of restructuring, the standard methods of

estimation fail to reveal the diverse behavioural patterns of producers which, on average, counterbalance the disparate impacts of each other. Thus we have applied an alternative statistical method based on least trimmed squares of residuals which could help separate the subpopulations of firms with opposite strategies for a location of production.

Vladimír Benáček, Jan Ámos Víšek – Determining Factors of Competitiveness of Trade and Specialization of Czech Industrial Sector before the EU Accession (2002)

In: Working Paper IES FSV UK, no.19. 35 s.

Část III. 2. 4. Determinanty struktury specializace českého exportu

In this paper we discuss and estimate the factors of growth and structural adjustment in small open economies in transition. Our theoretical considerations are empirically tested on Czech exports and imports in exchanges with two regions: the European Union and the rest of the world. By using the export and import functions, we estimated the determining factors of trade intensities relative to the changes in aggregate demand, competitiveness, factor endowments and policy measures. It was of our special interest to analyze the outcome of the massive liberalization of trade with the EU during 1990-99. We worked with the commodity breakdown into 61 industries.

Vladimír Benáček - Exchange Rate Policies and the Supply Response in a Transition Economy: The Czech Case (1999)

Část III.2.4. "Determinanty struktury specializace českého exportu"

The aims of this paper are :

- To find theoretical grounds why the relative price levels cannot be a reliable indicator for the economic policies dealing with real and nominal exchange rates;
- To test empirically the hypothesis that indicators based on PPP can be relevant variables for the competitiveness of trade.
- To test the export supply and price response of a large devaluation on Czech industrial data.
- To analyse how the exchange rate policy and the equilibrium real exchange rate can be influenced by alternative policies dealing with trade barriers, industrial organisation and growth.

Jan Ámos Víšek – Export z České republiky do Evropského společenství a ostatních zemí (2001)

In: Working Paper IES FSV UK, no. 9. 36 s.

Část III.2.4. "Determinanty struktury specializace českého exportu"

Cílem studie, která započala v letošním roce je nalezení faktorů, které determinují export z (import do) České republiky do (z) EU a "zbytku světa". Data, která jsou ve studii použita se týkají 61 odvětví národního hospodářství a shrnují informace za léta 1993 – 1999 o vývozu, dovozu, vývozních a dovozních cenách, o vytváření přidané hodnoty, o toku přímých zahraničních investic, o kapitálovém vybavení a pracovní kapacitě, rozsahu dluhů a tarifech. Bez členění na odvětví byly použity údaje o hrubém domácím produktu dovozní i vývozní strany a reálný směnný kurs. Vzhledem k tomu, že v letošním roce byla studie několikrát přepočítávána vzhledem k upřesňování dat ze strany jejich poskytovatele, očekává se, že pro závěrečné výsledky dojde ještě k jednomu zpřesnění dat v první polovině roku 2002.

Jan Ámos Víšek – Vývoz české ekonomiky od roku 1993 do roku 1999 (v datech) (2002) (Development of the Czech Republic in the nineties)

In: KABELE, Jiří, MLČOCH, Lubomír, PSCHIEDT, Stanislav (eds.): Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Vyd. 1. Sv.1. Praha: MatFyzpress. 2002. s. 193-220. ISBN 80-86732-00-2

Ekonometrický model vývozu z České republiky do EU ukazuje, že podíl odvětví, které se vyrovnaly s novou situací vzrůstá. Je sice pravda, že každý vládní zásah (do ekonomiky) zhoršuje tento vývoj, optimistická zpráva však je ta, že navzdory vládním zásahům se vývozci vždy vzpamatují a vrátí se k vzestupnému trendu.

III.3. Hrozby a příležitosti rozvoje finančního sektoru (Mejstřík)

III.3.1 Další evoluční vývoj finančních subjektů a redukce jejich počtu

III.3.2 Usazování českých finančních trhů a jejich globalizace

Michal Mejstřík – EMU a finanční trhy v Eurozóně jako budoucí prostředí pro ČR (2000)

In. KABELE, Jiří, MLČOCH, L. (eds): *Institucionalizace (ne) odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy*. 1. vyd, Sv. 2. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2001. s. 159-180. ISBN: 80-246-0431-0

Část III.3. Hrozby a příležitosti rozvoje finančního sektoru

Evropská měnová unie (EMU) vznikla na počátku roku 1999, kdy byla v jedenácti z patnácti členských zemí EU přijata jako zákonné platidlo společná měna euro; na tomto základě se definovalo nové regionální seskupení označované často jako "eurozóna" (také jako "EU-11" či anglicky "Euroarea"). Zatímco makroekonomické aspekty Eurozóny jsou českou veřejností i specialisty pozorně sledovány, poněkud stranou pozornosti zůstává zásadní mikroekonomický fakt, že zavedení společné evropské měny má významný vliv na strukturu a rozvoj dosud nedostatečně rozvinutých finančních trhů Eurozóny, což ve svém důsledku zvyšuje úlohu zejména kapitálových trhů v Evropě rychleji než bylo původně očekáváno.

Jak potvrdila mj. konference o kapitálových trzích ve střední Evropě pořádaná Institutem ekonomických studií UK FSV v říjnu 2000 již dnes je možno konstatovat, že velikost emitentů a národních kapitálových trhů ve střední Evropě zřejmě nedosáhla kritické velikosti, na těchto trzích se přes různou zralost institucionálních podmínek nevytvořila včas dostatečná domácí poptávka (jako tomu bylo např. ze strany pensijních a kapitálových pojišťovací systémů v Beneluxu či Dánsku). V důsledku toho velký počet emitentů opouští národní trhy, neboť vlastnictví firem je postupně konsolidováno v rukou strategických investorů, kteří lépe využívají národního prostředí pro správu obchodních společností a finanční trhy využívají omezeně a spíše jen při emisi obligací. Místní firmy však nemusí opustit globální finanční trhy a přijít o akciové financování z prostředků institucionálních investorů, neboť mnohé z nich se stávají součástí globálních skupin spoluvlastněných právě institucionálními investory a spravovaných v souladu s anglosaským modelem správy obchodních společností, který jak jsme viděli výše získává v Evropě stále významnější úlohu. Tento model nabízí i lákavé globální investiční příležitosti pro postupně přibývajícím domácím investorem.

Toto východisko potvrzuje, že i pro české ekonomické subjekty je naprosto nezbytné pochopit významnou změnu evropského ekonomického a finančního prostředí, které zavedení euro počátkem roku 1999 přineslo. Nejvýraznější změny, ke kterým došlo za poslední dva roky, nastaly právě ve finanční struktuře v Eurozóně, přičemž se objevují známky toho, že Eurozóna stále více opouští tzv. německý model a sleduje spíše model anglosaský - stává se strukturou více kapitálově tržně orientovanou., nicméně v některých oblastech naráží na řadu institucionálních rigidit. Prohlubující se finanční integrace, hloubka a šířka finančních trhů a odraz postupujících změn mohou mít řadu pozitivních dopadů, ale i rizik, které je třeba včas analyzovat. Jen na základě jejich důkladného rozboru lze dále zodpovědně rozpracovávat strategii České republiky a dalších kandidátských zemí směrem k Evropské unii.

Michal Mejstřík, Anna Dvořáková a Magda Neprašová – Restructuring and Development of the Czech Banking Sector: Towards the Integration (2001)

III.3.1 Další evoluční vývoj finančních subjektů a redukce jejich počtu

Our analysis closely focused on the transition and integration process of the Czech financial sector, which has in its banking sector level of intermediation fairly comparable to OECD average. The process of bank disintermediation in the OECD countries of Anglo-Saxon origin has, however, lead to a much higher development of their capital markets, with much higher level of non-bank financial intermediation that is gradually followed up by all EU countries. Drawing on a previous paper (Mejstrik 1999), lessons are derived

from the aftermath of the Czech biased, bivalent form ("all-or-nothing" form) of corporate governance which still has influenced the maturing of the Czech financial sector. Institutional changes following "acqui communautaire", support of foreign investments and privatisation of remaining state banks were seen as a consensual policy point of departure. The privatisation of Czech state banks into hands of foreign controlled groups has now been completed, preceded by cleaning banks' balances from bad loans by their transfer to state agencies, thus creating a huge burden for public budgets. Due to the completed sale of the largest banks into the hands of several European banks with others European and world players present at the Czech market through their branches or subsidiaries, **the share of direct and indirect prevailing foreign control accounted for 95% of banks' assets at the end of 2001. Undoubtedly that figure demonstrates well the integration process of Czech banking sector, although the internal restructuring of most of acquired banks along the top international standards is still far from being completed.** The analysis of the development of new institutional framework in the banking sector indicates to what extent the inherent risks are covered, with a goal providing a lesson for other transitional economies.

Karel Půlpán: Český kapitálový trh na přelomu století (2000)

In: KABELE, Jiří, MLČOCH, L. (eds): *Institucionalizace (ne) odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy*. 1. vyd, Sv. 2. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2001. s. 149-158. ISBN: 80-246-0431-0 (2.díl).

Část III.3.2 Usazování českých finančních trhů a jejich globalizace

V příspěvku autor nejprve vychází z deformací, jimiž byl nutně poznamenán vznik českého kapitálového trhu jako rezidua zvolených metod privatizace tzv. velké ekonomiky. Ukazuje základní zvrácenosti, jimiž prošel, a to stručně ve všeobecné rovině, zevrubně pak na problematice módní teze o ochraně minoritního akcionáře, již do české publicistiky a politiky zavedl na jaře roku 1995 dnešní komisař KCP ing. Tomáš Ježek, CSc. .

Seznamuje s výsledky grantu GA UK, jenž na dané téma přejal autor jako odpovědný řešitel od doc. Havla po jeho jmenování do čela FNM. Tyto výsledky jsou vzhledem k realitě české ekonomiky charakterizovány jako popření významu původně formulovaného cíle grantu, protože reálný vývoj svědčí o tom, že veškerá politická i legislativní snaha o ochraně minoritního akcionáře skončila naopak dnešním vydíráním velkých korporací profesionálními vyděrači požadujícími výpalné za stažení žalob paralyzujících činnost velkých a.s. (bank, podniků a v poslední době i transformujících se privatizačních fondů). V komparaci s pracemi teoretiků meziválečného období (Jiří Hejda a Cyril Horáček) ukazuje, že sama otázka byla v polovině 90. let formulována chybně, protože je nutné rozlišovat ochranu drobných investorů jako případný zvláštní případ (je-li pocitována – dosti proti duchu koncipování akciového práva jako takového – politická nutnost takové ochrany) a právní úpravu, na jejímž základě se mohou účinně bránit minoritní akcionáři typu státu či institucionálních investorů.

Dále pak popisuje a analyzuje v podstatě správné cesty, jimiž se na přelomu tisíciletí český kapitálový trh vyčišťuje a kultivuje, ukazuje problémy další činnosti BCPP a RMS z pohledu globalizace a "europeizace" v tomto segmentu ekonomiky a zdůrazňuje rozhodující význam OPF a doplňující význam "free flow" akciových společností typu Český Telekom či ČEZ pro drobné investory v roli spekulantů či dlouhodobých investorů. Za rozhodující však pokládá další rozvoj obchodů s dluhovými instrumenty, tj. především OTC trhu obligací a možný (leč stále odkládaný) rozjezd organizovaného trhu s deriváty.

V závěru příspěvku se pak autor zamýšlí nad aktuální otázkou "konce německé varianty rozvoje finančních trhů" a případným dopadem amerikanizace komerčního bankovníctví, investičního bankovníctví a správy aktiv na křehké české finanční struktury.

Michal Mejstřík – Czech Banking Sector: Final Integration towards EU: Summary. (2002)

In: KABELE, Jiří, MLČOCH, Lubomír, PSCHIEDT, Stanislav (eds.): *Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii*. Vyd. 1. Sv.1. Praha: MatFyzpress. 2002. s. 2169-172. ISBN 80-86732-00-2

Ondřej Vychodil – Costs of Ownership Concentration after Czech Privatisation – Are They Any?

In: KABELE, Jiří, MLČOCH, Lubomír, PSCHIEDT, Stanislav (eds.): Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Vyd. 1. Sv.1. Praha: MatFyzpress. 2002. s. 239-257. ISBN 80-86732-00-2

Michal Tomášek – Harmonizace českého bankovního práva s právem Evropského společenství (2000)

Část III.3. Hrozby a příležitosti rozvoje finančního sektoru

I. Od Bílé knihy 1995 k Acquis Communautaire 1999

V červnu 1995 schválilo zasedání Evropské rady v Cannes **Bílou knihu o přípravě přidružených zemí střední a východní Evropy na integraci do vnitřního trhu Evropské unie**. Ta se vztáhla na všechny země střední a východní Evropy, které již s EU podepsaly tzv. "Evropskou dohodu o přidružení" bez ohledu na skutečnost, zda tato dohoda vstoupila v platnost. V době zasedání Evropské rady v Cannes mělo tuto dohodu v platnosti šest zemí střední a východní Evropy: Maďarsko (platnost od 1. 2. 1994), Polsko (platnost od 1. 2. 1994), Bulharsko (platnost od 1. 2. 1995), ČR (platnost od 1. 2. 1995), Rumunsko (platnost od 1. 2. 1995) a Slovensko (platnost od 1. 2. 1995).

I.1. Předmět a účel Bílé knihy 1995. **Účelem Bílé knihy** bylo v době jejího schválení napomáhat přidruženým zemím při jejich přípravě na postupné splňování požadavků jednotného vnitřního trhu EU předně sblížením těch právních norem, které tvoří základ vnitřního trhu, zavedeného v Evropských společenstvích 1. lednem 1993. Bílá kniha dále požadovala, aby přidružené země střední a východní Evropy zaváděly "takové struktury a podmínky, které budou nezbytné k zajištění účinného provádění takto harmonizovaných právních předpisů". Bílá kniha se stala součástí strategie předcházející vstupu zemí střední a východní Evropy do EU. Není součástí jednání o přistoupení a v době svého vzniku nepředjímal ani žádný prvek takových jednání, včetně přechodných období.

Zdenek S. Blaha – Riziko finančního trhu a Value at Risk (1999)

Část III.3 "Hrozby a příležitosti rozvoje finančního sektoru"

Analýza aktuální metodologie řízení rizik, jež je připravována předními evropskými i světovými finančními institucemi a o jejímž zavedení se v českém prostředí v souladu s pravidly EU uvažuje.

III.3.2 Usazování českých finančních trhů a jejich globalizace

Autor analyzuje věcné i institucionální podmínky dozrávání bankovního sektoru, který se díky převažujícímu evropskému původu vlastníků integruje z externích i vnitřních pohnutek (harmonizace českých předpisů upravujících podmínky fungování bank) rychle integruje s evropskými trhy. Pomaleji tento proces probíhá u nebankovních finančních zprostředkovatelů, kteří jsou ovšem v dominantní míře kontrolováni svými bankovními mateřskými společnostmi a je pouze otázkou času, kdy je tento proces zasáhne, Publikace M.Mejstřík Kultivace finančních trhů v ČR, Carolinum Press, Praha, 2003

III.4. Příprava vstupu do EU (Urban)

Luděk Urban – Česká transformace a příprava na vstup do Evropské unie: jeden, nebo dva procesy? (2000)

In: KABELE, Jiří, MLČOCH, L. (eds): *Institucionalizace (ne) odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy*. 1. vyd, Sv. 2. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2001. s. 221-239. ISBN: 80-246-0431-0 (2.díl).

Část III.4. "Perspektivy integrace české ekonomiky do EU"

Luděk Urban – Vstup ČR do EU: stav, vyhlídky, spory (1999)

Luděk Urban – Perspektivy vstupu ČR do Evropské unie : Ideové bariéry (1999)

In: POTUČEK, Martin (ed.): *Česká společnost na konci tisíciletí*. Vyd. 1. Sv. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum.1999. s. 315-320. ISBN 80-7184-825-5.
Část III. "Perspektivy integrace české ekonomiky do EU"

Václav Šmejkal – Evropská integrace jako revoluce starých struktur (1999)

Část III.4. "Perspektivy integrace české ekonomiky do EU"

Poválečná západoevropská integrace, zosobněná třemi pilíři současné Evropské unie, je v literatuře, která je jí věnována, označována substantivy "převrat" i "vynález" anebo adjektivy "zlomová", či "specifická". S výjimkou autorů stranických historicismu – materialistů i idealistů – se většina analytiků evropské integrace shodne na její mimořádnosti i jisté nesamozřejmosti v kontextu evropských a světových dějin. Málokde je však tato unikátnost a nesamozřejmost hlouběji analyzována jako svébytný a v mnohém určující rys poválečného evropského sjednocení.

Richard Kadlčák – Energetická politika: historický vývoj (1999)

Část III.4. "Perspektivy integrace české ekonomiky do EU"

Energie jakožto vstup do naprosté většiny ekonomických aktivit představuje základ každého hospodářství. Bohužel její význam je občany většinou vnímán až v krizových situacích (jako ropná krize, Černobyl, válka v Perském zálivu ap.).⁸ Evropské Společenství si od svého počátku strategický význam energetického průmyslu plně uvědomovalo, o čemž svědčí například skutečnost, že dvě ze tří zakládajících smluv úzce souvisí právě s tímto oborem.⁹ Rovněž nebyla nikdy vážně zpochybňována potřebnost koordinace energetických politik mezi jednotlivými členskými státy na celoevropské bázi. Nezasvěcený pozorovatel by tedy mohl nabýt dojmu, že Společná Energetická Politika (SEP) zakotvená v zakládajících smlouvách bude tvořit základní pilíř ve vývoji tohoto sektoru stejně jako tomu je u podobně "strategických" oblastí zemědělství nebo dopravy. Bohužel se tak s výjimkou uhelného a atomového sektoru (v rámci ESUO a Euroatomu)¹⁰ nestalo a energetická politika mnohé dohání teprve nyní. Proč tomu tak je se snaží zmapovat tento příspěvek.

Ivan Šroněk – Energetická politika: trh s elektřinou (1999)

Část III.4. "Perspektivy integrace české ekonomiky do EU"

Elektroenergetický sektor je možno charakterizovat jako stabilně a dlouhodobě rostoucí. Jak ukazuje graf 1, produkce elektrické energie rostla v období 1980-1994 průměrným ročním tempem 3,1%. Produkci dominovaly tepelné elektrárny přestože jejich podíl se snížil (ze 70% v roce 1980 na 64% v roce 1993). Atomové elektrárny prožívaly boom do začátku devadesátých let, růst jejich produkce se pak výrazně snížil hlavně vlivem minimálních investic v západní Evropě a severní Americe. Přesto zaznamenaly výrazné zvýšení podílu na trhu (z 9% v roce 1980 na 18% v roce 1994). Produkce vodních elektráren se po celé osmdesáté a polovinu devadesátých let vyvíjela stabilním tempem 2,3% ročně.

Tomáš Soudek – Energetická politika: současnost a budoucnost (1999)

Část III.4. "Perspektivy integrace české ekonomiky do EU"

Celková energetická politika se v současné době vyznačuje značnou roztržitostí a různorodostí. K její nápravě je nutno v první řadě stanovit jasnou legitimní bázi v základní smlouvě. Její neexistence způsobuje nutnost odkazovat se při řešení energetických problémů na pasáže týkající se průmyslu, ekologie nebo vnitřního trhu, nebo dokonce na článek 235 Smlouvy o založení ES¹¹, což znamená značnou omezenost. Úzce související i když ne totožná je otázka větší transparentnosti. Mnoho problémů energetického sektoru zasahuje do jiných oblastí (např. vnější vztahy, výzkum a vývoj, soutěž, vnitřní trh, regionální politika, zemědělství ap.) a není možné je řešit odděleně. Jasně definované struktury pro řešení těchto mezioborových problémů by mohly

⁸ European Commission (1997): "An Overall View of Energy Policy and Actions", COM(97)

⁹ Evropské společenství Uhlí a Oceli (ESUO) a Euroatom.

¹⁰ To je však jen malá část. Připomeňme, že v ES jsou hlavními zdroji energie ropa a zemní plyn.

¹¹ Ten stanoví, že pokud se ukáže, že Společenství musí něco učinit k dosažení některého z cílů Společenství v rámci společného trhu, a Smlouva o založení ES mu k tomu neposkytuje potřebné pravomoci, učiní Rada na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem jednoduše vhodná opatření.

zefektivnit činnost. Podobný problém se objevuje na úrovni samotného energetického sektoru. O množství energetických programů je psáno na jiném místě. Mnoho z nich se často překrývá a přinejmenším vzbuzuje rozpaky pro jejich uživatele. Měly by být tedy jasněji definovány jednotlivé cíle a jim odpovídající nástroje k jejich dosažení. Další problém představuje součinnost mezi státy a společenstvím. Nejde o to, že by národní aktivity měly být nahrazovány komunitárními, ale o konzistenci cílů na národní a komunitární úrovni. Jde víceméně o rámcové koordinace týkající se jednotlivých subsektorů, protože struktura energetického sektoru v jednotlivých zemích je velmi rozdílná (např. v roce 1997 byla elektrická energie ve Francii z 78% uspokojována z atomových zdrojů, zatímco v Rakousku jsou jaderné elektrárny zakázány ze zákona z roku 1978).¹² Dále je nutno zahrnout do diskusí všechny zainteresované strany a hledat řešení na základě vzájemného konsensu.

III.4.1 Perspektivy integrace české ekonomiky do EU (Urban, Mlčoch)

hlavní problémy na cestě ČR do EU, proces přizpůsobování právních předpisů a institucionálního prostředí, vytváření podmínek pro splnění maastrichtských kritérií, makroekonomické a mikroekonomické předpoklady vstupu do EU

František Turnovec - The Czech Republic on its Way to the European Union (2001)

In: Working Paper IES FSV UK, no. 6. 16 s.

1. From Trade Co-operation and Association to Full Membership

Rapid accession to the European Union, NATO and the West European Union has remained the primary target of Czech foreign and security policy since the first days of the Czech Republic.

The democratization and liberalization of foreign trade regimes shortly after "velvet revolution" made possible the rapid improvement of relations between the post-communist Czechoslovakia and the European Union in the beginning of 90-ties. The liberalization of trade flows started with the Trade and Co-operation Agreement between Czechoslovakia and European Union, signed on November 1, 1990. In a further step, the European Union temporarily incorporated former Czechoslovakia into the General System of Preferences (in January 1991). On December 16, 1991 the Association Agreement (the so called Europe Agreement) was signed between Czechoslovakia and European Union. According to the Association Agreement, a free trade area between the European Union and Central and East European countries for non-agricultural products should be created by 2002.

Luděk Urban - Zásady společné obchodní politiky a důsledky jejich přijetí pro českou ekonomiku (2001)

In: Working Paper IES FSV UK, no. 8. 36 s.

Jsou oblasti legislativy Unie, jímž se musí kandidátská země přizpůsobit před vstupem do Evropské unie. Naproti tomu existují prvky v této legislativě, které může kandidátská země převzít až po vstupu. K těmto prvkům patří celý soubor společných politik - jednou z nich je i společná obchodní politika (SOP).

V této souvislosti vzniká řada otázek. Jde např. o to, jaké zásady tvořící SOP bude muset ČR převzít a jak je v současnosti na jejich převzetí připravena. Jaké důsledky pro český zahraniční obchod, případně ekonomický vývoj země, bude mít zapojení do SOP? Bude toto zapojení znamenat pro českou ekonomiku vážnější ekonomický otřes?

III.4.2 Přizpůsobování českých účetních a daňových předpisů podmínkám integrace do EU (Keményová)- identifikace hlavních problémů, jak dosáhnout harmonizace v rovině předpisů i v jejich praktické aplikaci.

¹² Euroatom Supply Agency (1998): "Annual Report 1997".

Irena Keményová - Stav českého účetnictví z pohledu mezinárodních norem (1999)

Část III.4.2 "Příprava na vstup do EU- přizpůsobování účetních standardů"

Vývoj světové ekonomiky, působení nadnárodních podniků a rozvoj celosvětového kapitálového trhu sebou nese stále větší potřebu sjednocování účetních postupů a zpracovávání účetních výkazů tak, aby bylo dosaženo maximálně možné srovnatelnosti v nich obsažených údajů. V neposlední řadě je harmonizace účetních postupů jedním z mnoha základních požadavků pro vstup České republiky do Evropské unie. Cílem této práce je zmapovat současný stav vývoje v České republice s ohledem na přizpůsobování se uznávaným mezinárodním standardům.

Irena Keményová - Základní směry harmonizace ČR daňového práva s EU (2000)

Část III.4.2 "Příprava na vstup do EU- přizpůsobování účetních standardů"

Současná daňová soustava ČR se postupně vyvíjí od roku 1990. V první fázi se jednalo o úpravu stávajících daňových zákonů, které pak byly postupně nahrazovány zákony nově přijímanými. V Evropské unii je daňová oblast regulována 76 směrnicemi, 9 nařízeními a dalšími 62 předpisy. Regulace v rámci Evropské unie je založena na respektování skutečnosti, že daňová politika je výrazem suverenity národohospodářské politiky jednotlivých zemí v oblasti financování veřejných výdajů a přerozdělování důchodů. Z tohoto důvodu zůstává daňová politika v kompetenci jednotlivých členských zemí, které dále delegují část rozhodovacích pravomocí z centrální na regionální a místní úroveň. Na druhé straně je nepochybné, že vzhledem k možnosti volného pohybu zboží, služeb a kapitálu je třeba zajistit určitou "kompatibilitu" daňových systémů tak, aby nebyly rozdílné podmínky zdanění překážkou konkurence v jednotlivých členských zemích. Dalším důvodem pro dosažení srovnatelnosti zdanění je způsob financování Evropské unie. Významnou částí příjmů společného rozpočtu jsou příspěvky členských zemí určených v závislosti na výnosu z vybrané daně z přidané hodnoty. Česká republika v současné době stojí před nutností promítnout tyto předpisy do svého právního řádu, ale je i povinna při přijímání nových právních předpisů respektovat, že nebudou v kolizi s platnou právní úpravou Evropské unie.

III.4.3. Přímé zahraniční investice - podmiňující faktory a efekty na ekonomiku (Benáček)

Vladimír Benáček - Přímé zahraniční investice v české ekonomice (1999)

Část III.4.3. "Přímé zahraniční investice – podmiňující faktory a efekty na ekonomiku"

Přímé zahraniční investice (PZI) se staly ukazatelem, který se ve světě začal v posledních letech považovat za jeden z klíčových barometrů budoucích perspektiv dané ekonomiky. Přes častá tvrzení o opaku, česká ekonomika patří z hlediska mezinárodního srovnání mezi vysoce úspěšné příjemce zahraničního kapitálu. Perspektivy této ekonomiky se však přesto všeobecně nepovažují za mimořádně nadějně. V Česku se význam PZI a faktorů podmiňujících úspěšnost investování až donedávna hluboce podceňovaly. Výsledkem je to, že tato ekonomika má problémy s absorpcí toho kapitálu. Projevuje se to zejména nízkou pružností českých domácích podniků, bank, vlády a obecních úřadů reagovat na podněty a příležitosti dané zahraničním kapitálem.

Vladimír Benáček – Determining Factors and Effects of Foreign Direct Investment in an Economy of Transition: Evidence from Czech Manufacturing in 1991-97 (2000)

Část III.4.3. "Přímé zahraniční investice – podmiňující faktory a efekty na ekonomiku"

The paper is based on an econometric model for 15 manufacturing industries. It analyses the causes and the effects of FDI in a small open economy in transition during 1991-97. The model comprises of panel data with 1050 potential observations (10 variables x 15 industries x 7 years). The hypotheses tested are derived from the theory of investment location for a small open economy where comparative advantages, industrial organisation and market structure form the basic determining factors of the industrial structure of FDI inflows.

The experiments with our models indicate that the key variable on the side of determining factors of the industrial structure of FDI was the capital per labour ratio. It is evident that after 1994 the role of capital was overshadowing the role of labour in attracting the FDI. The new FDI ventures into the Czech economy are biased in favour of capital intensive industries. As a variable of minor significance there was observed the role of

increasing returns to scale. We cannot confirm that there were other significant "causes" determining the FDI during the whole studied period because a part of them could have been correlated with effects of FDI.

On the side of effects of FDI on firms, there were several variables that were statistically significant: the level of profits, total factor productivity and the development in prices measured by producer price index. The latter factor has been universal to all patterns of Czech incoming FDI flows both in time and space (industries). From the very onset, foreign investors into the Czech manufacturing were strongly biased to investments into those industries where the index of inflation was higher than average. This is a classical explanation of location activities built into the foundations of comparative advantages and shared by both the Ricardian and the Stolper-Samuelson models. Natural resources or human capital endowment in industries were not among the factors that influenced significantly the decision-making about FDI.

The facts revealed are of a crucial importance for the policy-making. We have found that there are only very weak causal links in the Czech economy for the attraction and the success of FDI. The majority of phenomena distinguishing the firms (industries) with FDI from indigenous firms can be derived from the effects of FDI. As a consequence, we cannot expect that indigenous firms will enjoy the same natural "comparative advantages", which were observed to have been developing in firms with FDI. The benefits of FDI can be then internalised exclusively in recipient firms and the indigenous firms are singled out as outsiders at the margin of survival.

III.5. Adekvátní hospodářská politika (Sojka)

III.5.1 Formování hospodářské politiky v kontextu evropských a světových integračních procesů, (Sojka, Urban) (hospodářská politika vlády ČR v podmínkách přípravy na vstup do Evropské unie, předpokládané dopady vstupu ČR do EU z hlediska tvorby a uplatňování hospodářské politiky)

Karel Půlpán - Hospodářský rozvoj Irské republiky jako inspirace pro dynamizaci ekonomiky ČR (1999)

Část III.5 "Adekvátní hospodářská politika"

České území prošlo po hospodářské stránce několika opožděnými modernizacemi, jimiž se pokoušelo vyšplhat na slabší evropský průměr. Poslední úspěšná se odehrála v období tzv. českého hospodářského zázraku 1850 - 1913. Tehdy se inspirace hledala v Německu. Ani dnes nelze jednat jinak, protože nás spojují pouta nejen historická, ale i značná závislost ČR na ZO a konjunkturálním vývoji v SRN. V oblasti ekonomické teorie však došlo - ve srovnání s předlistopadovým obdobím - k pouhému obrácení světové strany, tj. od sovětského vzoru k americkému. USA i SRN představují samozřejmě významnou inspiraci, ale jejich ekonomický rozměr je ve srovnání s ČR příliš velký a překonávání zaostalosti v podstatě "starobylo", již zapomenutou záležitostí, takže na úrovni implantace teorie do hospodářské politiky je kromě obecných zásad těžké najít cokoli k bezprostřednímu použití.

Karel Půlpán - Hospodářský vývoj Španělska jako inspirace pro Českou republiku (2001)

In: Working Paper IES FSV UK no. 13. 14 s.

Předmětem výzkumu byly tzv. země jižního křídla EU, pro něž je charakteristické, že nikdy nebyly součástí kapitalistické západní Evropy, nebylo je možné najít v učebnicích hospodářských dějin ZE, ani v aktuálních statistických přehledech (do 60. let 20. století). Na tyto země se vyspělejší Československo bylo zvyklé dívat jaksi svrchu, i když se civilizačně jedná o bývalé koloniální a námořní velmoci, v případě Řecka dokonce o kolébku celé naší západní civilizace. Společnými rysy těchto zemí bylo neliberální, korporativní, nedemokratické, ale nikoli totalitní, pouze autoritářské uspořádání. Neliberální pojetí ekonomiky se týkalo vnitřního i vnějšího uspořádání (viz naopak rozumný protekcionismus v pojetí Rašína či amerických politiků po občanské válce). Z nedemokratické, "uzavřené" společenské struktury vyplývalo i jiné vlastnictví – jako privilegia, jiné pojetí hospodářské soutěže (trh jako reprodukce společenské nadřazenosti), jinak řečeno vlastnictví jako výsada, jako součást mocenské struktury, nikoli jako závazek v protestantském pojetí či alespoň nepriviligovaný podklad pro prosté vydělávání peněz.

Karel Půlpán – Poválečný hospodářský vývoj jako inspirace pro ČR (2002)

In: Working paper IES FSV UK, no. 25. 26 s.

Rakousko je se svými 8 miliony obyvatel jednou z nejmenších zemí západní Evropy a jeho ekonomika bývá často přehlížena v důsledku silnějšího Německa, jehož výsledky rakouské výsledky zastiňují. Pro Českou republiku má nicméně rakousko zvláštní význam –jednak společnou část historie a jednak je Rakousko po Německu naším druhým největším obchodním partnerem. Ačkoliv Rakousko dosáhlo po 2.světové válce jednoho z největších růstů v Evropě a jeho HDP na hlavu dosáhlo v roce 2000 111% úrovně EU-15, bývá u nás hledána inspirace v Irsku či v zemích severní Evropy. Rakousko je však velmi poučnou laboratoří pro českou hospodářskou politiku z toho zásadního důvodu, že představuje „ztracenou přítomnost“ České republiky prakticky po všech stránkách a na rakouských problémech a úspěších v celém poválečném období lze vysledovat, co nás při dohánění rakouské úrovně čeká, protože v roce 1918 jsme byli v podstatě česky mluvící Rakušané a sdílíme s dnešními Rakušany nejen historii, ale i jakousi národní psychologii.

Vladimír Benáček, Zdeněk Kudrna, Tomáš Sedláček – Konkurenční schopnost české ekonomiky (2000)

In: KABELE, Jiří, MLČOCH, L. (eds): *Institucionalizace (ne) odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy*. 1. vyd, Sv. 2. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2001. s. 133-148.221-239.ISBN: 80-246-0431-0

Milan Sojka – Modernization and catching-up processes in integration: The Case of the Czech Republic (2002)

Pavel Mertlík – The Emerging Ownership's Structure in Central and Eastern Europe (1999)

In: POTŮČEK, Martin (ed.): *Česká společnost na konci tisíciletí*. Vyd. 1. Sv. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum.1999. s. 197-210. ISBN 80-7184-825-5.

František Turnovec – Economic Research and Education in the Czech Republic 1989-2000 (2002)

In: Working Paper IES FSV UK, no. 22. 22 s.

Until 1989 „velvet revolution“ Czechoslovakia was one of the most conservative socialist countries. Even compared to other former socialist countries in Central Europe the Czechoslovak economy was exceptional in etatization with only 4% of GDP produced by private sector (and 10% produced by cooperative sector) in 1989. After a promising discussion in the sixties and defeat of the Prague Spring in the end of 1960s no significant experiments with liberalization of economic and political system were implemented in the seventies and eighties and the rigid party nomenclature, running the country, had to live with the legacy of post 1968 normalization, when more liberal segments of the Communist party and Czechoslovak political and intellectual establishment had been eliminated, expelled from the country or isolated and persecuted for long two decades.

Together with the fast changes of political system and a radical economic reform transformation of system of education and research infrastructure started in the very beginning of nineties. In this paper I try to trace interfaces between the past and present of Czech economic thought and identify its place in the world economic thought.

Zdeněk Kudrna – Institucionální pohled na reformu železnic v Evropě (1999)

Část III.5 "Adekvátní hospodářská politika"

Osobní železniční doprava je odvětví, které ve většině evropských zemí odolává vlně deregulace a liberalizace, která se během posledních dvaceti let dotkla prakticky všech síťových odvětví. Zatím jedinou výjimkou je Velká Británie, kde byl zprivatizován nejen provoz, ale i všechna aktiva včetně síťové infrastruktury železnice.

Pavel Körner – Švédský model hospodářské politiky: možnosti a meze kapitalismu s lidskou tváří (1999)

Část III.5 "Adekvátní hospodářská politika"

V práci je nastíněn vznik a vývoj švédského přístupu k hospodářské politice, především její nejdůležitější součásti, státu blahobytu. Chtěl bych odpovědět na otázku, kdy vznikl, proč a jak, jak se následovně vyvíjel až do současnosti, jaká je jeho pozice ve srovnání s ostatními vyspělými zeměmi a proč tvrdíme, že se v poslední době dostal do krize. Ke švédskému modelu nepřistupuji s jakýmkoliv ex-ante hodnocením, práce by tak ztratila na významu a pak by v tomto případě stačilo několik stran zdrcující kritiky či nadšeného blahořečení. Jeho hodnocení se však nevyhýbám, jednotlivosti budou pronikat postupně a s celkovým názorem a svými doporučeními pro hospodářskou politiku se rád podělím v závěrečné kapitole.

Adam Geršl – Liberalizace energetiky v ČR (1999)

Část III.5 "Adekvátní hospodářská politika"

Tato práce se zabývá kvalitativní analýzou přínosů a nákladů reformy české energetiky.

Při této analýze vycházím z předpokladu, že jako potencionální člen EU musí Česká republika aplikovat energetickou směrnici 96/92/EC, která vyžaduje provést reformu současného uspořádání odvětví. Avšak díky kompromisní povaze tohoto dokumentu, který vznikl v diskusi mezi členskými státy s liberalizovanou energetikou a státy se snahou neměnit současné uspořádání, má česká energetika možnost zvolit si míru liberalizace tohoto odvětví. Buď provést radikální reformu energetiky, jako to udělala například Velká Británie nebo některé skandinávské země, nebo provést pouze "kosmetické" úpravy současného uspořádání.

Do výzkumného záměru byly začleněny dva projekty GAČR uvedené níže, které snižují nároky na vynakládané zdroje výzkumného záměru

GA ČR 402/99/0605 “Dějiny českého ekonomického myšlení” – prof. Ing. Milan Sojka, CSc.

Cílem předkládaného vědeckovýzkumného projektu je systematické zmapování českého ekonomického myšlení ve smyslu národním (nikoli zemském) od jeho prvopočátků až po 90. léta 20. století. Pro správné pochopení a interpretaci úvah a teorií předních českých národohospodářů bude jejich myšlení zasazeno do kontextu dobového ekonomického a společenského vývoje i o širšího kontextu vnějších myšlenkových zdrojů daných vlivy klasické politické ekonomie, německé historické školy, rakouské subjektivně psychologické školy, marxismu či později keynesovské makroekonomie a dalších směrů 20. století. Ve vývoji českého ekonomického myšlení po roce 1948 se zaměříme na vývojové peripetie oficiální ekonomické vědy i na dílo předních českých exilových národohospodářů. Jeho vyústěním by měly být vedle statí v odborných časopisech dvě knižní publikace: Sojka, M. a kol. Dějiny českého ekonomického myšlení v rozsahu cca 1200-1800 normostran a Půlpán, K. a kol. Čítanka z dějin českého ekonomického myšlení v rozsahu cca 800-1000 normostran.

GA ČR 402/99/0606 “Kultivace finančního trhu v ČR” – prof. Ing. Michal Mejstřík, CSc.

Rychlý vznik finančních trhů v ČR vyvolal celou řadu negativních jevů. Banky vykazovaly extrémně vysoký podíl rizikových úvěrů, ceny na kapitálovém trhu nemají dostatečnou odpovídající hodnotu, ochrana investora byla minimální, pověst mezi světovou investorskou veřejností prokazatelně klesla. Důvody lze spatřovat v privatizačním manévru samotném, nevyzrállosti tržního prostředí, nevynutitelnosti práva apod.

Cílem grantu bylo provést kompletní analýzu finančního sektoru s důrazem na banky, provádět monitorování nových jevů a opatření. Nezanedbatelnou část aktivity by tvořila oponentura konkrétní hospodářské politiky a připravovaných změn v právním prostředí finančních trhů. Klíčovým bodem by byla též otázka sblížení národní úpravy s právem EU. Postup prací předpokládá uspořádání úvodního a závěrečného semináře, zpracování podkladových studií, průběžné výstupy a přípravu závěrečného syntetického materiálu. Syntetická studie bude letos publikována nakladatelstvím Carolinum.

GA ČR ?????????????????????????????????????DOPLNIT